

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ФІЛОЛОГІЇ ТА МАСОВИХ КОМУНІКАЦІЙ
КАФЕДРА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН ТА ЗОВНІШНЬОЇ
ПОЛІТИКИ**

До захисту допустити:
Зав. кафедри
«___» _____ 20__ р.

Кваліфікаційна робота
за освітнім ступенем «Магістр» на тему:
«Протидія булінгу засобами ЗМІ»

Студентки факультету філології та масових комунікацій спеціальності «Журналістика. Медіа комунікації та зв'язки з громадськістю» освітнього ступеня «Магістр» Кожухової Марії Андріївни
Науковий керівник:
Почепцов Георгій Георгійович
доктор філологічних наук,
професор, заслужений журналіст України.
Рецензент:
Селіванов В.С. Головний редактор департаменту інтернет-проектів ТРО «ТОВ «Маріупольське телебачення».

Кваліфікаційна робота захищена
з оцінкою _____
Секретар ЕК _____
«___» _____ 201__ р.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
Розділ 1. ПОНЯТТЯ БУЛІНГУ ТА СУЧАСНЕ СТАВЛЕННЯ ДО НЬОГО..	7
1.1 Суть поняття булінгу. Історія виникнення терміну.....	7
1.2 Поширення явища булінгу на території України.....	14
1.3 Зарубіжний досвід боротьби з проявами булінгу.....	19
Розділ 2. АНАЛІЗ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ, ЯК ОСНОВНОГО МІСЦЯ ПОШИРЕННЯ БУЛІНГУ.....	27
2.1 Кібербулінг або цькування у соціальних мережах.....	27
2.2 Аналіз прояву кібербулінгу у Instagram та YouTube.....	40
2.3 Аналіз прояву кібербулінгу у Facebook.....	46
Розділ 3. РОЗРОБКА ПРОЕКТУ ЩОДО ПРОТИДІЇ БУЛІНГУ ТА ПОРАДИ ДЛЯ ЙОГО ЗАПОБІГАННЯ.....	49
3.1 Поради протидії булінгу для ЗМІ.....	49
3.2 Поради протидії булінгу батькам та потерпілим булінгу.....	51
3.3 Розробка проекту для боротьби з булінгом.....	54
ВИСНОВКИ.....	62
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	64
ДОДАТКИ.....	67

Вступ

Актуальність дослідження. Булінг, як феномен деструктивної поведінки, є гострою соціально значущою проблемою у підлітковому віці. Майже у кожному класі кожної школи є учні, які мають особливості, що відрізняють їх від своїх однолітків. Відмінні характеристики учня часто призводять до глузування та знущань у класі. Епізодичні утиски, шкільне цькування в сучасній науці отримали назву – булінг (від англ. bullying – знущання, залякування, цькування).

У досить змінній та усіченій формі представлені проблеми насильства у суспільній свідомості та ЗМІ. Суспільство вважає, що насильство проявляється рідко та обмежується окремими випадками, у яких беруть участь лише соціально-неблагополучні громадяни (діти у неповних сім'ях, діти батьків із залежностями, несприятливі школи). Однак це не так, насильство існує в будь-яких категоріях населення та верствах суспільства, незалежно від соціально-економічних, расових, культурних, демографічних аспектів. Знущання – це поширена форма насильства серед молоді, особливо у школах. Воно визначається агресивною поведінкою (тобто навмисною та злою поведінкою), яка повторюється з часом і в контексті дисбалансу сил. Хоча й те й інше шкідливе для молоді, існує важлива різниця між знущаннями та агресією: якщо трапляється випадковий конфлікт чи бійка між двома дітьми рівної сили, розміру та соціального статусу, це агресія, але не цькування. Більшість дітей шкільного віку зазнають знущань у тій чи іншій формі через нерівний баланс сил та впливу, який так часто зустрічається у відносинах з молоддю та у групах однолітків. Дослідження показують, що знущання та домагання у школах посилюються у пізньому дитинстві та досягають піку у ранньому підлітковому віці, особливо у середній школі та зазвичай мають місце у неструктурованих умовах, таких як кафетерій, коридори та ігрові майданчики під час зміни. Учням необхідно, щоб у школі був сприятливий клімат, у якому вони відчували

себе у безпеці. Це знижує їхній власний стрес та потенційну агресію, дозволяючи їм зосередитися на навчанні, необхідному для досягнення успіху в житті.

На щастя, є дії, які учні та шкільний персонал можуть зробити, щоб запобігти знущанням та переслідуванням у школах та створити більш сприятливий шкільний клімат. На культуру шкільного насильства не можна вплинути, працюючи лише з хуліганами та потерпілими. Для цього потрібні послідовні та згуртовані дії всіх – учнів, співробітників школи, адміністраторів та батьків. [14]

Порушення, що виникають внаслідок впливу на підлітка в ситуації булінгу, призводять до особистісних змін, оскільки торкаються усі рівні людського функціонування. Прийнято виділяти віддалені та найближчі наслідки жорстокого ставлення до дитини підліткової віку. До найближчих наслідків можна віднести: травми фізичного характеру. Також як найближчі наслідки у дитини можуть виникати гострі психічні розлади, які виражаються або в підвищеному збудженні, нервозності, дратівливості, або, навпаки, в апатії, байдужості, депресії, зниженому настрої. Однак в обох випадках дитина відчуває тривогу, страх та гнів. Окремі наслідки жорстокого стосунку з підлітками можуть мати не лише фізичний та психічний характер порушення розвитку особистості, а й соматичний, особистісний, емоційний та соціальний. [4]

Проблема насильства – це велика область, досліджувана у світовій психології, соціології, кримінології, медицині, педагогіці, філософії та інших галузях наукового знання. Перші роботи, присвячені проблемі насильства, почали з'являтися у пресі з 1905 року. Перші дослідження проводилися скандинавськими вченими (Д. Олвеус, Е. Роланд, П. Хайнеман) і потім вченими з Великобританії (Д. Лейн, В. Ортоа та ін). Велика увага даній проблемі приділяється за кордоном, де існує безліч ефективних програми запобігання булінгу, що добре зарекомендували себе.

Сучасні тенденції показують, що засоби масової інформації набирають швидких обертів і саме вони можуть стати основною зброєю у боротьбі з булінгом. Але на даний час ця сама зброя не підвладна і соціальні мережі все більше рясніють гнівними коментарями, відеоматеріалами, які заохочуються суспільством і поширюються далі. [5]

Мета дослідження: вивчити фактори виникнення булінгу, аналізувати прояви булінгу в соціальних мережах та способи його корекції засобами масової інформації.

Об'єкт дослідження: агресивна, деструктивна поведінка, засоби боротьби з булінгом.

Предмет дослідження: булінг, як феномен агресивної цілеспрямованої поведінки.

Завдання дослідження:

1. Вивчити вітчизняну та зарубіжну інформацію з проблеми дослідження та виявити підходи до боротьби з проявами булінгу.
2. Визначити основні джерела поширення булінгу.
3. Провести дослідження та інтерпретувати отримані результати.
4. Розробити програму та поради щодо боротьби з булінгом .

Способи дослідження:

1. Теоретичні – вивчення та аналіз інформації вітчизняних і зарубіжних авторів.
2. Емпіричні – розробка програми.

Наукова новизна отриманих результатів. Провівши аналіз сучасних підходів та робіт спрямованих на боротьбу з булінгом, було виявлено прогалини. Тому, вирішено розробити проект, у телевізійному форматі, який буде спрямований на з'ясування проблематики булінгу, де головну роль займає журналіст, завданням якого є збирання інформації, організація комплексної допомоги потерпілим булінгу та кривдника та безпосередньо

висвітлення кожної ситуації за допомогою засобів масових комунікацій. Цей проект є вперше розробленим. Вплив засобів масової інформації на дітей неухильно зростає у міру того, як розробляються та стають доступними нові та більш витончені типи засобів масової інформації. Доступність, забезпечила більш легкий доступ до засобів масової інформації для дітей. Саме тому співробітники медіа мають транслювати матеріал, який буде доступний та актуальний. А також нестиме пізнавальну інформацію, яка допоможе дітям та їхнім батькам.

Новизна та унікальність проекту полягає в тому, що в Україні ще немає окремих передач чи програм, які транслюються на телеканалах країни, де покроково показують роботу з потерпілими, їхній шлях до відновлення завдяки фахівцям. Крім телевізійного транслювання, буде створено веб-сайт, на якому можна буде отримати онлайн допомогу або поспілкуватися з іншими дітьми, які були учасниками булінгу. Щоб стати учасником, необхідно заповнити анкету або звернутися відразу, участь абсолютно безкоштовна.

Практичне значення отриманих результатів магістерської роботи полягає у можливості використання отриманих даних журналістів - початківців, психологами та керівництвом освітніх закладів з метою профілактики та запобігання булінгу. Наукова робота також може бути корисною студентам психологічних, педагогічних спеціальностей для ознайомлення з феноменом булінгу, його розпізнавання в освітній установі та своєчасного втручання з метою профілактики або запобігання цьому феномену.

РОЗДІЛ 1. ПОНЯТТЯ БУЛІНГУ ТА СУЧАСНЕ СТАВЛЕННЯ ДО НЬОГО.

1.1. Суть поняття булінгу. Історія виникнення терміну.

Вперше проблема шкільного насилля виникла на початку 20 століття, 1905 року. У той час К. Дьюкс оприлюднив своє перше дослідження, яке шокувало багатьох. Після такої хвилі обурення відомі вчені, такі як Д.Олвеус, П.П. Хайнеманн, А.Пікас, Е.Роланд, вирішили провести посправжньому системне дослідження. У своїх роботах вони пролили світло на термін «булінг» і трактували його як утиск особистих кордонів, цькування, яке тягне за собою психологічні та фізичні наслідки.

Згодом ця тема манила інших учених, психологів, які вже по-своєму трактували це поняття, але зміст залишався завжди незмінним. Важливим було звернути увагу на те, що в кінці кожного визначення незмінним був психологічний та фізичний вплив на людину, яка потрапила під булінг з боку її оточення. Через таке спостереження, вірним буде зробити висновок про те, що прояв булінгу свідчить не про нормальну поведінку, а про деструктивну ситуацію, яка здатна призвести до плачевних наслідків. Булінг-слово цікаве, яке несе за собою щось жахливе, залякує і обов'язково тягне наслідки. На сьогоднішній день булінгом називають практично будь-який конфлікт, який зустрічається у суспільстві, що є припущенням. Конфлікт проти залякування. Залякування відрізняється від конфлікту. Конфлікт - це розбіжність чи суперечка, у якому обидві сторони висловлюють свої погляди. Знущання - це негативна поведінка, спрямована владою та контролем над іншою людиною.

Знущання відбуваються з метою заподіяти біль, заподіяти шкоду чи принизити. При булінг часто виникає дисбаланс сил між учасниками, при

цьому влада визначається як підвищений соціальний статус, фізично більший або як частина групи проти окремої людини. Учні, які залякують, сприймають свою мету як вразливу і часто знаходять задоволення, завдаючи їй шкоди.

У нормальному конфлікті діти самостійно контролюють свою поведінку. Вони читають сигнали, щоб дізнатися, чи перетинаються лінії, а потім змінюють свою поведінку у відповідь. Діти, керуючись емпатією, зазвичай розуміють, що вони спричинили комусь біль, і захочуть припинити свою негативну поведінку. З іншого боку, діти, які мають намір завдати шкоди і чия поведінка виходить за рамки звичайного конфлікту, продовжуватимуть свою поведінку, навіть якщо вони знають, що комусь боляче.

У чому різниця між знуцаннями та домаганнями? Знуцання та домагання часто використовуються як синоніми, коли говорять про образливу чи шкідливу поведінку. Вони дуже схожі, але з погляду визначення є важлива відмінність.

Знуцання та домагання схожі, оскільки вони обидва:

1. Влада та контроль.
2. Дії, що завдають фізичної чи емоційної шкоди іншій людині.
3. Дисбаланс сил між метою та індивідом, що демонструє негативну поведінку.
4. Мета, яка зазнає труднощів із припиненням спрямованого на неї дії.

Відмінність між залякуванням і переслідуванням полягає в тому, що коли агресивна поведінка, спрямована на мету, також ґрунтується на захищеному класі, така поведінка визначається як переслідування. Захищені класи включають расу, колір шкіри, релігію, стать, вік, інвалідність та національну належність.

Для коректного та правильного трактування цього явища слід дати чітке визначення даного поняття.

У даному дослідженні хотілося б взяти за основу висловлювання Генрі Хеда, англійського невролога і нейропсихолога, яке було опубліковане у 1994 році: «Булінг-тривале насильство, фізичне або психологічне, здійснюване однією людиною або групою, з усвідомленим бажанням завдати біль, налякати або підналякати ». [15]

Існує також і ряд інших трактувань поняття. Подані у таблиці 1.1. приклади допоможуть встановити різницю між булінгом і звичайною сваркою чи бійкою.

Табл. 1.1.

Основні підходи до формування поняття «булінг»

Автор	Визначення
Роланд (1988)	Нападки будь якого характеру
Таттум (1989)	Довгострокове фізичне або психологічне насилля зі сторони індивіду або групи, у відношенні до індивіду, який не здатний захистити у даній ситуації
Безаг В. (1989)	Неодноразовий напад – фізичне, психологічне, соціальне або вербальне – тими, чия влада формально або ситуаційно віща, над тими, хто не має можливості захистити себе, з намірами спричинити страждання для досягнення власного задоволення
Ольвеус Д.(1991)	Інший вид насилля, коли людина фізично нападає або погрожує іншій людині, яка слабка та беззахисна, для того, щоб особа почував себе наляканим, ізольованим довгий час
Хед (1994)	Тривале насилля, фізичне або психологічне, здійснюване однією особою або групою та спрямоване проти людини, яка не в змозі захистити себе у фактичній ситуації, з усвідомленим бажанням спричинити біль, налякати
Хальцер (1996)	Деструктивна взаємодія, у якій людина що домінує, неодноразово демонструє таку поведінку, яка викликає збентеження у менш домінуючої людини
Кривцова С.В. (2011)	Агресія одних дітей проти інших, коли має місце нерівність сил агресора та жертви, агресія має тенденцію повторюватися. Нерівність сил, повторюваність – два істотних видів булінгу

Проаналізувавши вищевикладене, можна сформувати чітку різницю між терміном булінг та сварка. З першого погляду ці два явища можна переплутати, але не варто упускати з уваги ключові моменти. [30]

Сигналами можуть бути такі фактори:

1. Тривалість;
2. Моральний тиск;
3. Фізичне насилля;
4. Чіткі «ролі» приймаючих участь у булінгу (агресор, потерпілий, група, свідок, помічник булії);
5. Циклічність.

Вчасно проаналізувавши ситуацію, допоможе уникнути критичних наслідків.

Якщо згадати приказку: «Палиці та каміння можуть зламати мені кістки, але слова ніколи не зашкодять мені» можна провести аналогію з актуальною ситуацією булінгу.

Отже, дослідження показують, що ця стара приказка неправда. Часто фізичну дію знущань («палиці та каміння») легко розпізнати, наприклад, коли дитина встає після того, як її штовхнули, пошкодили особисті речі або порвали одяг. Проте знущання часто впливають на наших дітей не так очевидно. Хоча слова не завдають фізичної шкоди, вони все ж таки завдають біль і можуть завдати емоційної шкоди. Словесні та емоційні знущання, такі як дражніння та соціальна ізоляція, а також фізичні знущання можуть негативно вплинути на загальний стан здоров'я учня, а також на його почуття благополуччя.

Тиск з боку однолітків виникає, коли група однолітків чи індивід спонукає інших змінити своє ставлення, цінності чи поведінку, щоб вони відповідали поглядам групи чи людини, яка впливає. Так ставлення однолітків може вплинути на агресивну поведінку як позитивним так і негативним чином. Наприклад, вплив може мати негативні наслідки, якщо

агресивна поведінка групи однолітків спонукає інших сміятися з когось. Це також може бути негативним, коли група вважає інших людей негідними бути частиною їхньої групи. Вплив негативного тиску з боку однолітків може створювати середовище, в якому люди бояться висловлюватися від імені когось, кому завдано шкоди або заподіяно шкоди.

Тиск з боку однолітків також може бути позитивним та здоровим. Наприклад, коли група однолітків заохочує добру та інклюзивну поведінку, наприклад, запрошує інших приєднатися до них за обіднім столом або дає комусь зрозуміти, що їм небайдуже, що з ними відбувається. Дії однолітків, які спонукають один одного звернутися до тих, хто бореться, можуть вплинути на групу та інших людей, які хочуть виступити проти знущань.

У конфлікті діти самостійно контролюють свою поведінку і зазвичай зупиняються, коли розуміють, що завдають комусь болю. При залякуванні діти продовжують свою поведінку, коли розуміють, що комусь боляче, і задовольняються почуттям влади та контролю.

Залякування не відбувається між рівними супротивниками. Дитячі знущання до певної міри мають більше сили, ніж мету.

Виходячи з цього, можна дійти до висновку, що булінг -це вид деструктивної поведінки людини чи групи осіб, що містить у собі насильство (фізичне, психологічне, вербальне), всі дії спрямовані на «знищення» і придушення жертви, головна мета - зробити так, щоб жертва була в стані залякування якомога довше. У суспільстві булінг поділяють на два види - прямий і прихований, або непрямий.

Пряме залякування - поведінка, яка завдає біль, завдає шкоди або принижує, є очевидною для будь-кого, хто її бачить. Дії та слова легко ідентифікувати, особистість людини, яка залякує, зазвичай відома, а дії спрямовані проти людини, з якої знущаються - вони знають про знущання, коли вони відбуваються.

Непрямі знущання: поведінка, яка завдає біль, завдає шкоди або принижує, яка часто є прихованою, прихованою і не завжди відразу

визнається знуцанням. Слова та дії може бути важче ідентифікувати, вони можуть бути виконані анонімно та непомітно, і жертва може не дізнатися про знуцання, доки вони не відбулися.

Прихований булінг найбільш поширений серед жіночої статі, найчастіше вони використовують бойкоти, маніпуляції, винятки з груп, розпускання чуток, такий вид булінгу насамперед впливає на моральний стан та самооцінку потерпілої.

У свою чергу прямий булінг спрямований на завдання тієї чи іншої тяжкості фізичного насильства. Він може виражатися у залякуваннях, ізоляції, знуцанні, побитті.

Завершальним етапом такої поведінки між людьми або групою людей можуть бути різні ситуації. На жаль, історія розповідає не про один чи сто негативних фіналів. «Ступінь тяжкості» може змінюватись від бойкоту до самогубства.

Знуцання безпосередньо впливають на здатність учнів навчатися. За даними Центру з контролю за захворюваннями, учні, з яких знуцаються, з більшою ймовірністю відчуватимуть низьку самооцінку та ізоляцію, погано навчаються в школі, мають мало друзів у школі, негативно ставляться до школи, відчувають фізичні симптоми (такі як головні болі, болі у животі або проблеми зі сном), а також проблеми з психічним здоров'ям (наприклад, депресія, суїцидальні думки та занепокоєння).

Знуцання торкаються не лише жертв, а й свідків. Свідки частіше вживають тютюн, алкоголь чи інші наркотики; збільшуються проблеми із психічним здоров'ям; та пропускають школу.

Молодь, яка знуцається з інших, схильна до підвищеного ризику вживання психоактивних речовин, академічних проблем. Молодь, яка знуцається з інших і сама піддається знуцанням, страждає від найсерйозніших наслідків і наражається на більший ризик психічного здоров'я та поведінкових проблем.

Студенти мають унікальну здатність запобігати знуцанню. Більше половини випадків залякування (57 %) припиняються, коли одноліток втручається від імені учня, з якого знуцаються. На жаль, свідки-однолітки втручаються у знуцання менше 20% часу.

Сторонні учні часто дізнаються про ситуації раніше дорослих у школі. Тому важливо, щоб усі учні почувалися безпечно, втручатися у ситуації залякування. Школа може сприяти такій поведінці, культивуючи атмосферу поваги та терпимості. Студентів слід заохочувати захищати один одного, а таку поведінку слід визнавати та винагороджувати.

Оскільки сторонні учні часто можуть втрутитися найефективніше, для шкіл важливо заохочувати втручання сторонніх спостерігачів, навчаючи їх навичкам та пропонуючи ресурси, що підтримують таку поведінку. Школи також повинні прагнути до того, щоб перехожі були захищені, а учні знали, що не можна наражати себе на небезпеку.

У ході недавнього аналізу було виявлено, що програми ефективні у зміні поведінки сторонніх спостерігачів, оскільки у молоді є можливість обговорити причини, з яких вони можуть не втручатися, щоб допомогти цілям, розвинути розуміння інших та практикувати ефективні навички втручання сторонніх спостерігачів з рольової п'єси.

Деякі кажуть, що знуцання роблять дітей жорсткішими і не є серйозною проблемою, але насправді учні, які зазнали знуцань, з більшою ймовірністю повідомлятимуть про підвищені негативні наслідки для свого емоційного та фізичного здоров'я. Учні, батьки, викладачі та спільноти несуть відповідальність за боротьбу зі знуцаннями в школах, в Інтернеті та в громадах.

1.2. Поширення явища булінгу на території України.

З часу прояву та розпізнавання суспільством булінгу цей термін почав поширюватися по всьому світу. У той час як інші країни активно боролися з таким проявом поведінки, деякі все ж таки залишалися осторонь і не надавали ніякого значення.

На жаль, проаналізувавши роботи, опубліковані на тему булінгу в Україні, можна зробити невтішні висновки про те, що перші інтернет статті з'явилися лише у 2017 році, друкованих видань та робіт обмежена кількість.

Повноцінно термін «булінг» прийшов до України у 2018 році, тоді про нього почали відкрито говорити та звертати увагу. Хоча багато батьків так і не зрозуміли, у чому суттєва різниця між звичайним конфліктом. [22]

На жаль, наше суспільство не готове було заглиблюватися в тему дитячих цькувань і прийняти, що за першим образливим словом може сховатися перші прояви булінгу і в цей момент вже необхідно розібратися в ситуації.

Дитина може відчувати безліч різних видів знущань, таких як фізичне, словесне, емоційне чи кібернетичне. Хоча всі форми однаково шкідливі, багато форм поведінки шкодять учням швидше емоційно, ніж фізично, або відбуваються в онлайн-середовищі, а не у фізичному світі, що ускладнює ідентифікацію дорослими.

Дорослим найчастіше легше виявити фізичні знущання, тому що поведінка відкрита або залишаються сліди (синці, зламані кістки, пошкоджені речі). Однак слова, плітки, чутки чи загальні секрети, що становлять словесне та соціальне залякування, не залишають фізичного сліду емоційного болю.[33]

Знущання в мережі зазвичай відбуваються поза увагою дорослих. Незважаючи на те, що це часто залишає за собою електронний слід

образливих слів або зображень, дорослі не знають, що це відбувається, якщо дитина не скаже комусь або дорослий побачить ці дії в Інтернеті. Залякування часто може впливати на ціль, його часто продовжують розглядати як прийнятну поведінку. У дорослих може бути багато неправильних уявлень про знущання, і вони можуть призвести до мінімізації поведінки. У додатку 1 представлена статистика впливу матеріального становища на булінг. Ми бачимо, що зі зменшенням соціального рівня сім'ї, збільшується відсоток дітей із цих сімей, які стають учасниками булінга. Вони можуть виступати у ролі агресора або жертви, але факт того, що цей відсоток складають саме діти з малозабезпечених сімей залишається.

Ймовірно, кожен чув такі твердження, як «Моя дитина стала потерпілою від знущань» або «Цей учень – хуліган». Хоча ці фрази використовуються зазвичай, чи є вони найкращими термінами для опису поведінки та дій дитини? Говорячи про тих, хто залучений до залякування, треба уникати стереотипного поділу їх на категорії. Необхідно зосередитися на поведінці, а не на ярликах. [26]

Наприклад:

1. Замість слів "потерпіла від залякування" треба замінити фразу на "він став об'єктом залякування". Це показує, що дитина не безсильна і що за підтримки та навчання вона може змінити те, що з нею відбувається.
2. Замість слів «вона хуліганка» треба використовувати «вона знущається». Це показує, що знущання - це частина її особистості, але за підтримки та навчання вона може змінити свою поведінку.

Відповідно до Закону України «Про освіту», булінг – дія (або бездіяльність) учасників освітнього процесу щодо малолітньої чи неповнолітньої особи (у тому числі із застосуванням засобів електронної комунікації), а також такою особою щодо учасників освітнього процесу. Учасниками освітнього процесу виступають вчителі, педагоги, а також батьки школярів/студентів залежно від віку. Крім того, цим Законом

визначено три основні моменти, що сигналізують про прояв булінгу – систематичність (повторюваність дії), наявність сторони (агресор, жертва, свідки), наслідок булінгу (страх, приниження, заподіяння шкоди).[25]

Проаналізувавши таке трактування законом і виділення ним окремих сегментів проявів, можна зазначити, що характеристика булінгу зовсім повноцінна. Законодавець вписав систематичність, але при цьому не пояснивши, протягом якого часу проявляється систематичність, що мається на увазі під цим терміном. Також, можна звернути увагу на те, що законодавцем вписано, що має бути певне слідство, але ознайомившись із проявом булінгу раніше, відомо, що прояв наслідку може бути не відразу, це може статися через кілька років, а сама жертва під дією роботи захисної реакції може не реагувати на даний момент. У такому разі реакція з'явиться пізніше у прояві комплексів, страхів та впливу на здоров'я жертви. Заглиблюючись у вивчення теми булінгу на території України, слід звернути увагу на підсумки опитування, яке проводив Unicef (Дитячий фонд ООН — міжнародна організація, що діє під егідою Організації Об'єднаних Націй), результати якого показали, що близько 89% респондентів України підтвердили, що в є проблема булінгу і близько 49% підтвердили, що самі стикалися з таким проявом поведінки на різних етапах свого життя (школа, університет, робота), таким чином кожен другий був тією самою жертвою. Більшість опитаних заявили, що вони посоромилися заявляти до поліції, батьків, педагогів, що стали свідком або жертвою насильства. Цей факт вказує на перепустки в законі та на те, що люди не знають чітких дій у таких ситуаціях.[21]

Важливо пам'ятати, що в даній ситуації розголос – друг, який допоможе залучити більшу кількість людей для вирішення проблеми та протидії надалі, а приховування – перший ворог, який завдасть шкоди жертві та породить насильство надалі. Факт розголосу-перший спосіб захистити себе. Аналізуючи українські веб-ресурси, щодо медіаграмотності, можна відзначити, що їх увага мало націлена на проблему булінгу. Велика увага

привертається на політику та політичні відносини, що у свою чергу має негативні наслідки. Концентруючись виключно на політиці, журналісти втрачають інші найважливіші моменти суспільства.

Іншими «захисниками» виступають Закон України «Про освіту» та Наказ Міністерства освіти і науки України від 28.12.2019 №1646 [посилання на наказ]. Відповідно до цього наказу відповідальною особою є керівник навчального закладу (школи, ліцею, університету). Кожен учасник навчального процесу (студенти, педагоги, батьки) мають право подати керівнику освітньої установи заяву про виявлення факту булінгу, де вони конкретно викладають та пояснюють чому дана ситуація є проявом булінгу. Керівник навчального закладу зобов'язаний протягом одного робочого дня повідомити Національну поліцію України. Саме цей момент є важливим, оскільки у разі ігнорування, керівник понесе адміністративне покарання. [32]

Відтоді як антибулінговий закон вступив у силу на території України, а саме за два роки, суди розглянули 618 справ. Для аналізу динаміки було взято кількість справ у різних містах. Список міст та кількості справ знаходиться у додатку 2. Найменша кількість справ була відзначена у Рівненській області, а перше місце посіла Рівненська область.

Аналізуючи актуальну ситуацію в Україні, можна знайти велику кількість робіт сучасного українського психолога Дмитра Карпачова, який заявив, що даний вид деструктивної поведінки поширений на території України, причиною такого стрімкого розвитку вважається ігнорування прояву взаємин і неосвіченість як з боку батьків, так і з боку педагогів навчальних закладів.[31]

Якщо булінг вже стався необхідно, говорити за себе, висловлювати потреби і діяти - важливі інструменти самоадвокації для молоді різного віку. Коли діти знають, що є можливість відновити контроль або вплинути на складну ситуацію, вони набувають стійкості, щоб долати перешкоди, які створює життя. Діти, які беруть активну участь у навчанні навичок

самоадвокації, краще підготовлені до самостійного вирішення проблем та розуміють, коли проблема потребує допомоги дорослих. Чи то розбіжності з другом, чи серйозна ситуація, наприклад, залякування, навчання самоадвокації може зміцнити розуміння дитиною того, як вони створюють зміни у своєму світі.

Позитивне рольове моделювання дорослих, наставництво та відповідні віку підходи до доброти, прийняття та залучення можуть мати великий вплив на те, як діти ставляться один до одного в класі, на ігровому майданчику, вдома та в суспільстві. Діти просто навчаються тому, як ділитися іграшками, відкривають способи спільної роботи і розуміють, як їхні почуття та поведінка впливають на інших. Необхідно практикувати рольові ігри, створювати твори мистецтва, досліджувати почуття та встановлювати чіткий набір правил поведінки. Ці стратегії зміцнюють позитивні відносини та поведінку і є одним із ключів до того, щоб допомогти дітям ладити один з одним, що в кінцевому підсумку може допомогти запобігти знущанню.

Коли дитина знущається з інших, важливо, щоб батьки та викладачі вжили необхідних заходів. Не менш важливо, щоб дорослі усвідомлювали, що знущання пов'язані з поведінкою, і слід вибирати реакції, які підтверджують, що поведінку можна змінити. Зміна акценту з позначення дитини як «хулігана» на звернення до нього як до «дитини з агресивною поведінкою» означає визнання того, що є здатність до змін.[34]

У той час як діти, які знущаються з інших, повинні мати відповідні наслідки за свою поведінку, дорослі повинні розмовляти зі своїми дітьми, щоб дізнатися, чому вони знущаються з інших. Дітям необхідно розуміти, який вплив їхня поведінка надає на інших, і усвідомлювати, який біль вони завдають. Під керівництвом дорослих перенаправлення агресивної поведінки на розуміння відмінностей, а також практика доброти та інклюзивності є гарними стратегіями зміни поведінки дитини.

Коли ваша дитина піддається знущанням, перша реакція батьків часто буває емоційною, за якою слідує бажання дізнатися найбільш ефективну та орієнтовану на дії реакцію. Побудова позитивних відносин між школою, батьками та учнями гарантує, що план та графік дій можна буде швидко розробити, щоб запобігти подальшим знущанням.

На основі вивченого матеріалу можна зробити висновок про те, що Україна відстає в процесі протидії булінгу, що пов'язано з малообізнаністю, старими поглядами на життя, легковажне ставлення до слів дитини або ситуації. На законодавчому рівні на перший погляд жертва булінгу захищена, але прогалини в самому законі не гарантують правильної та своєчасно наданої допомоги. Важливо зазначити, що законом не передбачено процес роботи з самим агресором, адже вирішення проблеми докорінно допоможе уникнути нових випадків булінгу надалі.

1.3. Зарубіжний досвід боротьби з проявами булінгу.

Відповідальний підхід, десятки розробок, робота з сімейним та шкільним психологом, реабілітація, довіра – все це характеризує ставлення до проявів булінгу закордоном. У пошуках інформації зустрічаються статті, книги, спічі відомих діячів, масові акції для привернення уваги, і найголовніше - високий рівень обізнаності громадян. Вони чітко знають, як діяти і хто їх зможе захистити.

За основу аналізу досвіду протистояння булінгу було взято провідну національну некомерційну організацію, що базується в Сполучених Штатах Америки, STOMP Out Bullying™ мета якої - змінити культуру для всіх учнів. Вона працює, щоб зменшити і запобігти залякуванню,

кіберзалякуванню та іншим цифровим зловживанням, просвічує проти гомофобії, дискримінації ЛГБТ, расизму та ненависті, стримує насильство в школах, в Інтернеті та у спільнотах по всій країні.

STOMP Out Bullying сприяє вихованню ввічливості, різноманітності, інклюзивності, справедливості та рівності. Вона навчає ефективним рішенням про те, як реагувати на всі форми знущань, а також навчає дітей та підлітків у школі та в Інтернеті. Надає допомогу нужденним і схильним до ризику самогубства, а також підвищує обізнаність за допомогою програм наставництва в школах, публічних оголошень відомих знаменитостей та компаній у соціальних мережах. Особливе враження справляє статистика, представлена на інтернет-ресурсі, а саме 1,657,265 осіб прийняли на себе зобов'язання бути відповідальними у припиненні булінгу. Це свідчить про високий рівень відповідальності громадян і про те, що булінг - проблема 21 століття, яка руйнує в людині особистість і приносить фізичне насильство. Представниками цієї організації є громадські діячі (акторки, музиканти, режисери, радіо та телеведучі, срібні та бронзові призери Олімпійських ігор). Сполучне між усіма ними є те, що кожен з них має вплив на суспільні маси і з легкістю може висвітлити тему булінгу і особистим прикладом показати як потрібно протистояти. Якщо вивчити сайт більш детально, то можна знайти чат підтримки, окрему сторінку для жертв булінгу, батьків та найважливіші дії для захисту себе та оточуючих. [17]

Отже, якими чинниками на думку фахівців необхідно керуватися. Насамперед потенційній жертві показують як можна вербально протистояти кривднику:

1. Мені байдуже!
2. Тобі вже краще?
3. Якщо ви говорите про мене за мою спиною, очевидно, що моє життя набагато цікавіше за ваше!
4. Давайте рухатись далі!
5. Ви нарешті знайшли щось смішне?

6. Не розумію, чому ви весь час кажете про мене такі речі, але мені все одно.
7. Будь справді крутим і припини це!
8. Досить!
9. Чому ти зі мною розмовляєш?
10. Це ти знову. Як нудно. Дай мені знати коли закінчиш.
11. Мене називали гірше, ніж краще.
12. Вау, ти сам це вигadaв?
13. Вибачте, але ви, здається, думаєте, що я дбаю про це.

На думку фахівців, така реакція тимчасово відключить рецептори агресора і поставить його у замішання.

Завдяки діяльності небайдужих радіо ведучих спільно з телеканалами було прийнято рішення про впровадження нового способу контролю булінгу в школах, університетах. Полягало воно у створенні онлайн-карти, на якій жертви булінгу могли відзначати місце, де стався інцидент. У міру надходження нових сигналів вчителі відстежують місця і намагаються запобігти знову прояву булінгу. Зібрану інформацію транслюють у групи класів, школи, батьківські чати. А найзлісніших порушників друкують у місцевих газетах, намагаючись таким чином перевиховати кривдника. Крім цього, активісти впроваджують таргетовану рекламу із соціальними роликами, які містять номери гарячої лінії для надання допомоги та короткою інструкцією. [1]

Досвід боротьби з проявом булінгу в США показує, що насамперед кривдник повинен розуміти про наслідки своєї поведінки, а саме, за свої дії він змушений відповісти перед законом. Ще 1999 року перший закон прийняла Джорджія, а пізніше такий крок зробили й інші штати. Кожен із яких встановив свої правила для протистояння булінгу. Так, наприклад, в Неваді ввели кримінальну відповідальність за усні або письмові погрози, залякування. Крім цього, було створено окрему громадську організацію -

Bully Police USA, яка оцінює якість законів, їх виконання, а також допомагає учням. Особлива увага приділяється міжрасовим конфліктам, у разі порушення адміністрація навчального закладу повинна розібратися у ситуації, інакше така бездіяльність може призвести до кримінальної відповідальності.

Законодавці штатів та місцеві органи влади вжили заходів щодо запобігання знущанням та захисту дітей. У кожній юрисдикції, включаючи всі 50 штатів, округ Колумбія та території (штат) США, знущання розглядаються по-різному.

Деякі мають прийняті закони, політики та постанови. Інші розробили модельну політику, яку школи та місцеві освітні агенції (округи) можуть використовувати при розробці власних місцевих законів, політики та постанов. Більшість законів, політик та постанов штатів вимагають, щоб округи та школи впровадили політику та процедури з розслідування випадків знущань та реагування на них.

У кількох штатах також потрібні програми запобігання знущанням, включення запобігання знущанням до стандартів санітарної освіти та підвищення кваліфікації вчителів. Ці закони штату, як правило, не вказують конкретних наслідків для дітей, які виявляють агресивну поведінку, і дуже мало хто з них кваліфікує знущання як кримінальний злочин.

Крім того, штати можуть вирішувати проблеми знущань, кіберзалежності та пов'язаних з ними видів поведінки в одному або кількох законах. У деяких випадках знущання фігурують у кримінальному кодексі штату, який може застосовуватись до неповнолітніх.[2]

У грудні 2010 року міністерство освіти США розробило структуру загальних компонентів, які містяться в законах, політиках та постановах штатів, спрямованих на боротьбу зі знущаннями на той час. Структура використовувалася для опису того, як школи вживають заходів щодо запобігання випадкам знущань та реагуванню на них.

Загальні компоненти, що містяться в законах та нормативних актах штату, які еволюціонували з часом, включають визначення знущань, що визначають характеристики, які зазвичай є об'єктами агресивної поведінки, та докладні вимоги до політики шкільного округу.

Загальні компоненти державних законів та правил боротьби із залякуванням показують компоненти в законах, політиці та постановах кожного штату, що дозволяє швидко порівняти результати кожного штату.

Хоча жоден федеральний закон безпосередньо не стосується знущань, у деяких випадках знущання перетинаються з дискримінаційними домаганнями, коли вони засновані на расі, національному походженню, кольорі шкіри, полі (включаючи сексуальну орієнтацію та гендерну ідентичність), віці, інвалідності чи релігії. [1]

На жаль, іноді поведінка може стати злочинною. Наприклад, коли насильницький злочин чи загроза вчинення такого злочину мотивовані упередженням проти людини чи групи з певними характеристиками, це називається злочином на ґрунті ненависті. За даними Міністерства юстиції США, на федеральному рівні злочин на ґрунті ненависті - це будь-який злочин, мотивований упередженням проти раси, кольору шкіри, релігії, національного походження, сексуальної орієнтації, статі, гендерної ідентичності чи інвалідності.

В даний час немає федерального закону, що прямо стосується знущань. У деяких випадках залякування збігається з дискримінаційним переслідуванням, яке регулюється федеральними законами про цивільні права, які застосовуються Міністерством освіти США та Міністерством юстиції США. Незалежно від того, який ярлик використовується (наприклад, залякування, дідівщина, піддражнення), згідно з цими законами, школи зобов'язані розглядати поведінку, яка відповідає всім трьом критеріям, зазначеним нижче:[12]

1. Небажані та об'єктивно образливі, такі як зневажливі вирази, залякування, погрози, фізичний контакт чи фізичне насильство.

2. Створює ворожу атмосферу у школі. Тобто він досить серйозний, щоб заважати чи обмежувати здатність учня брати участь у послугах, заходах чи можливостях, запропонованих школою, чи отримувати від нього користь.
3. Залежно від раси, кольору шкіри, національного походження, статі, інвалідності чи релігії учня.

Для того, щоб уберегти дитину, було прийнято рішення впровадити навчальні програми проти булінгу, які починають діяти з 5 років. Про це говорять скрізь, у садках, школах, університетах і ніхто з адміністрації закладу не може відмовити у допомозі. Для переконливості показують ролики, в яких жертви булінгу вирішували перервати своє життя.

Будь-хто може повідомити школу про домагання. Коли школа отримує скаргу, вона має зробити певні кроки для розслідування та вирішення ситуації.

Школа повинна брати активну участь у реагуванні на переслідування та вживати розумних заходів для розробки засобів захисту, щоб мінімізувати навантаження на цільових учнів.

Відповідні відповіді залежатимуть від фактів кожної справи та можуть включати:

1. Політика, що забороняє утиски та дискримінацію.
2. Процедура подання студентами скарг на домагання.
3. Контактна інформація координаторів Розділу IX та інших осіб, відповідальних за дотримання Розділу 504 та Розділу VI.

Школам не потрібно чекати, поки поведінка створить вороже середовище, щоб діяти, і вони можуть відреагувати на провини на основі захищеного класу, як тільки вони дізнаються про це.

Важливо, що відповідальність за виховання дитини лежить як на батьках, так і на педагогах.[13]

Вивчаючи тему булінгу закордоном, увагу привертає не лише ставлення до самих жертв, якими частіше стають діти, а й самі фахівці медіа області. А саме – журналісти. Адже саме діячі ЗМІ найчастіше висловлюють відкрито свою позицію. Наприклад, канадські журналісти все частіше зазнають нападів в Інтернеті, при цьому працівники ЗМІ стикаються з «поширеними та повсюдними» переслідуваннями, починаючи від сексуалізованих повідомлень та нападок на їхню особу до загроз смерті. Результати, засновані на опитуванні понад тисячі журналістів та працівників ЗМІ, свідчать про те, що епідемія онлайн-знущань змушує багатьох у галузі боротися із проблемами психічного здоров'я. Опитування Ipsos, перше у своєму роді, проведене від імені дюжини ЗМІ в Канаді, показало, що понад 70% працівників ЗМІ повідомили про переслідування. Кіберзалякування було найпоширенішим явищем: 65% журналістів зазнавали зауважень у мережі, за якими йшли особисті домагання, телефонні дзвінки з погрозами та фізичні напади, як показало дослідження. Повідомлялося про широкий спектр шкоди в Інтернеті, у тому числі про вульгарні та сексуальні повідомлення або зображення, фізичні загрози та образливі коментарі, спрямовані на гендерну чи етнічну приналежність.[6]

Загальний клімат у ЗМІ, звинувачення у «фейкових новинах» та заперечення проти ЗМІ, на які працює журналіст, стали ключовими чинниками, які провокують переслідування. Тим не менш, прихована тенденція женоненависництва, расизму та гомофобії, схоже, пронизує багато онлайн-атаки.

Дослідження показало, що переслідування – повсякденне явище для деяких журналістів – позначається як на особистому добробуті працівників, так і на медіаіндустрії загалом. Третина працівників ЗМІ повідомила про почуття страху, сорому та гніву, при цьому деякі з них мали проблеми зі сном або інші проблеми з психічним здоров'ям.

Інші відчували необхідність відпочити від соціальних мереж, видалити свої облікові записи або взагалі подумувати про те, щоб відмовитися від

журналістики, як показало опитування Ipsos. Треті уникали потенційно спірних історій чи розглядали можливість запиту інших завдань.

Тим часом переслідування працівників ЗМІ в Інтернеті, схоже, лише посилюються. За даними опитування, майже 85% тих, хто стикався з кіберзалякуванням, вважають, що кількість таких випадків збільшується, а не зменшується.

Дослідження показало, що, незважаючи на поширеність онлайн-зловживань, про багатьох з них не повідомляється або тому, що об'єкт переслідування ставить під сумнів серйозність правопорушення, або сумнівається, що з цим щось буде зроблено.[3]

Отже, аналізуючи вищевикладене, можна зробити висновок, що булінг стає серйозною суспільною та соціальною проблемою, яка торкнулася в тому числі й України. Разом з тим, недолік (а іноді й повна відсутність) юридичної регламентації даного явища та припинення його наслідків у законодавстві вітчизняної держави формує актуальний запит на відповідні нормативно-правові зміни. Ігнорування цієї проблеми на законодавчому рівні спричинить як зростання злочинності неповнолітніх, і втрату превенції скоєння правопорушень і злочинів, що суперечить основним цілям адміністративної та кримінальної юстиції. З метою зниження булінгу і боротьби з ним, необхідно черпати досвід у більш розвинених країн, обмінюватися досвідом, виявляти вузькі місця, впроваджувати нові програми і, нарешті, змінювати власне ставлення до справді існуючої проблеми.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ, ЯК ОСНОВНОГО МІСЦЯ ПОШИРЕННЯ БУЛІНГУ

2.1. Кібербулінг або цькування у соціальних мережах.

На сьогоднішній день соціальні мережі стрімко набирають обертів. За даними статистики з часу початку пандемії через COVID-19, користування інтернетом зросло на 47%, такий стрімкий стрибок також викликаний переходом на онлайн-режим навчання. Разом з цим світ перейшов на онлайн купівлі та продаж, дистанційну роботу. Не заперечним буде факт, що в деяких сферах такий перехід набагато полегшив як робочі дні, так і загальне проведення часу. Але, разом з цим, збільшилася кількість випадків шахрайства, кіберзлочину, взламування акаунтів і, звичайно ж, кібербулінг. Проаналізувавши ситуацію, що складається, тенденція розвитку кібербулінгу або цькування в інтернеті стає найбільш популярною.

Не так давно діти та підлітки просили у своїх батьків телефон у їхній кімнаті – можливо, навіть з окремою лінією чи тристороннім зв'язком – щоб вони могли легко та приватно зв'язатися з іншими друзями.

Сьогодні бажання дитини чи підлітка спілкуватися із друзями не змінилося, але можливості для цього значно розширились. Діти не тільки просять свої планшети, ігрові пристрої та мобільні телефони у більш ранньому віці, їм також потрібний доступ до популярних сайтів соціальних мереж, а також можливість брати участь в онлайн-іграх та обмінюватися інформацією.[19]

Подібно до того, як молоді люди раніше проводили час, граючи з друзями по сусідству, за межами периферії дорослих, тепер вони

взаємодіють один з одним у кіберсвіті. Розмовляють один про одного, часто без нагляду з боку дорослих чи батьків. У той час як технології дозволяють молодим людям спілкуватися значними способами, такими як можливість обмінюватися ідеями, фотографіями, відео, неконтрольований характер кіберсвіту вимагає керівництва, керівних принципів та соціальної відповідальності.

Кіберзалякування може відбуватися скрізь, де є соціальні мережі. Наприклад, деякі молоді люди використовують соціальні мережі, відеоігри, текстові повідомлення або анонімні програми, щоб залякувати інших молодих людей, публікувати збентежені фотографії, ділитися особистою інформацією або надсилати повідомлення з погрозами. Учні можуть використовувати свій доступ до великої онлайн-аудиторії, щоб спонукати своїх однолітків приєднатися до них у боротьбі з плітками, чутками та неправдивими історіями.

Інтернет - це нове місце, де діти та підлітки можуть спілкуватися та ділитися моментами зі своїми однолітками. Хоча це може бути позитивним місцем для взаємодії учнів, зростання технологій також призвело до нової та серйозної форми залякування, відомої як кіберзалякування. Кіберзалякування визначається як використання технологій для відправлення або розповсюдження злісних, загрозливих або бентежних повідомлень або зображень будь-кому про інших осіб. Це може бути текст, електронний лист, повідомлення, у соціальних мережах або повідомлення в Інтернеті. Так само, як важливо поговорити з дитиною про знущання, важливо обговорити кіберзалякування, як тільки ваша дитина почне спілкуватися в Інтернеті.

Необхідно обговорювати, яка інформація підходить, а яка - ні, а також разом встановлювати кіберправила, наприклад, які сайти буде дозволено використовувати дитині та години використання. Під час цієї розмови треба пояснювати, що якщо щось образливе публікується в Інтернеті (словами,

зображеннями, відео тощо), це вважається кіберзалякуванням, і важливо, щоб усі знали про це. [18]

Хоча визначення кібербулінгу, ще іноді називається онлайн-знуцанням, більшість визначень складається з:

1. Електронні форми зв'язку.
2. Агресивний акт.
3. Намір.
4. Повторення.
5. Завдання шкоди мети.

В одному з досліджень, студент поділився, що «будь-яке залякування завдає біль, чи то особисто, чи за допомогою технологій, зрештою залякування в будь-якій формі завдає емоційної шкоди». Деякі з найбільш поширених тактик кіберзалякування включають:

1. Публікація коментарів або чуток про будь-кого в Інтернеті, які є злими, образливими або бентежними.
2. Загрози завдати комусь шкоди або веління убити себе.
3. Розміщення злої або образливої фотографії чи відео.
4. Прикидатися кимось іншим у мережі, щоб запитувати чи публікувати особисту чи хибну інформацію про інших людей.
5. Розміщення в мережі злих або ненависних імен, коментарів або матеріалів про будь-яку расу, релігію, етнічну приналежність або інші особисті характеристики.
6. Створення злісної або образливої веб-сторінки про когось.
7. Онлайн-переслідування, що використовується для помсти, а також для загрози та руйнування приватного життя людей шляхом оприлюднення їхньої особистої інформації, включаючи адреси, соціальне забезпечення, номери кредитних карток та телефонів, посилання на облікові записи у соціальних мережах та інші особисті дані.[30]

Хоча всі знуцання характеризуються навмисною, часто повторюваною образливою поведінкою по відношенню до іншої людини або групи, існують відмінні елементи, коли це відбувається в Інтернеті або через смартфон, у тому числі:

1. Наполегливий. Більшість учнів мають доступ до тієї чи іншої технології у будь-який час, а це означає, що кіберзалякування може відбуватися у будь-який час - вранці, вдень та ввечері, а не тільки коли діти перебувають у школі. Це відбувається вдома чи у суспільстві.
2. Важко виявити. У той час як деякі знуцання мають дуже явний характер, наприклад, штовхання або пошкодження речей, кіберзалякування відбувається через телефони, комп'ютери або планшети, що значно ускладнює їх виявлення дорослими.
3. Анонімний. Кіберзалякування може здійснюватися анонімно. Ті, з кого знуцаються, можуть навіть не знати, хто увічноє таку поведінку, що дозволяє одній дитині легко завдати шкоди іншій і не притягатися до відповідальності.
4. Доступно для потенційно ширшої аудиторії. Інформацією в Інтернеті можна легко і швидко поділитися, що ускладнює стримування або блокування негативних повідомлень після публікації в Інтернеті.
5. Легше образитись. Найчастіше залякувати за допомогою технологій легше через більшу фізичну відстань. Людина, яка залякує, не бачить негайної реакції з боку людини, яка стала метою.
6. Як тільки щось публікується в Інтернеті, воно часто стає доступним для всіх та скрізь. Повне видалення інформації, коли її вже розміщено в Інтернеті, може бути складним завданням.

Щоб проводити подальший аналіз, необхідно встановити різницю між поняттями «булінг» і «кібербулінг». Найголовнішою відмінністю є те, що прояв кібербулінгу спрямований на жертву у соціальній мережі, за допомогою соціальних майданчиків, в іншому – це ситуація, коли на одну

людину або на бренд, що також буває, спрямовується агресія з боку групи людей. Як раніше згадувалося в роботі, особлива відмінність булінга від конфліктів у тому, що це відбувається не між двома особами, а за принципом «багато проти одного», адже саме в такому разі сили однозначно не рівні і потенційні збитки максимізуються. Крім цього, булінг найчастіше проявляється у колі знайомих чи малознайомих людей, тоді як агресори кібербулінгу можуть бути зовсім незнайомими людьми, які навіть живуть в іншому місті чи країні. Головний факт - у зв'язку з тим, що інтернет неможливо зупинити або вийти з нього, прояви кібербулінгу практично неможливо зупинити. Але, незважаючи на відмінні риси, є одна і дуже важлива на сьогоднішній день загальна проблема. Це байдужість. Проявам агресії в інтернеті надають ще менше значення, пояснюючи це тим, що дія насильства відбувається не в реальному світі, тим самим ніякої шкоди життю принести не може. Не визнання цієї проблеми допомагає їй розвиватися з геометричною прогресією.

На відміну від проявів булінгу, кібербулінг поділяють на декілька видів. Хейтінг – за тривалістю разовий прояв негативу спрямований на людину чи бренд, великою групою. Сталкінг – форма агресії, де люди переслідують обрану жертву. Гріффінг - це форма, яка в першу чергу відноситься до онлайн ігор, мета агресорів - придушити бажання грати і отримувати насолоду у інших учасників гри. [20]

Згідно з дослідженнями цієї теми, було з'ясовано, що 58% респондентів стикалися з кібербулінгом, і лише 4% визнавали, що самі були агресорами. Аналізуючи таку статистику, можна зробити висновок, що є велика кількість людей, які стикалися і ставали жертвами і зовсім мала кількість людей, які зізнавалися, що самі були булерами або не усвідомлювали своїх дій взагалі. Також вивчивши статистичні дані, було помічено, що однаково з кібербулінгом стикаються як чоловіки, так і жінки. Різниця лише у причині самого прояву агресії. Як з'ясувалося, жінок найчастіше булять за зовнішність, а чоловіків за невдачі у соціальній сфері життя, промахи,

програші. Крім цього, жертвами булінгу все частіше стають активні користувачі інтернету, які відкрито заявляють про свої позиції. Під таку категорію потрапляють журналісти, радіо та телеведучі. Усе це свідчить лише про те, що немає певних приводів чи характеристик, які роблять людину жертвою тим, хто займається кібербулінгом.

Проблематика кібербулінгу в тому, що незалежно від того, як людина поводить себе в соціальних мережах, активно заявляє про свою позицію або зовсім ігнорує її, кожен може стати об'єктом булінга. На жаль, не існує таких правил, використовуючи які можна вберегти себе від ролі жертви кібербулінгу. У прояві кіберагресії цікавим фактом є позиції людей, які задіяні у кібербулінгу. Наприклад, люди які виступають у ролі спостерігача, які не коментують прояви агресії з боку булера, автоматично стають на його бік. І тут цікаво, чому люди не втручаються і залишаються в ролі спостерігача, що саме ними рухає. Однією з причин є байдужість, але більшою мірою у таких випадках рухає страх того, що вся агресія перейде на людину і жертвою кібербулінгу стане саме він. Ще однією причиною є «ефект млина» за принципом якого агресія може розвинутися з ще більш масштабною силою. Але, як свідчить дослідження – такі судження помилкові і працюють абсолютно протилежно. Та людина, яка спочатку стала жертвою прояву кіберагресії не відчуває підтримки і розуміє, що якщо більшість мовчать у той час як один буліт, означає тільки одне-що, щось справді не так у ньому, його судженнях чи точці зору. Вихід із такої ситуації базується на принципі інформаційних війн, у певний момент правильно видалити негативні коментарі та ніяк на них не реагувати. Що стосується спостерігачів, то ту за рекомендаціями психологів та громадських діячів, правильним буде якщо вони зможуть написати жертві булінгу, тим самим проявивши солідарність та висловити слова підтримки. Цікавим є наступне, чи завжди сторона агресора, а саме кібербулер розуміє яку шкоду він може завдати своїми діями, з іншого боку є хвиля агресії та хейту, яка руйнується на жертву. І саме в ці моменти важливо розуміти, що ця лінія настільки

тонка, що своїми висловлюваннями можна не усвідомлюючи завдати шкоди людині чи бренду в цілому. [16]

Дослідження показали, коли людина перебуває в нещасній ситуації, наприклад, впала на вулиці, то чим більше людей навколо, тим менше людей відгукнеться і їй допоможе, оскільки кожен сподіватиметься, що це зробить будь-який інший. У кібербулінгу працює такий самий механізм, догляду та відмови від персональної відповідальності і співвідповідно відгук на спокусу делегувати відповідальність іншим людям. Спокуса велика, але призводить, на жаль, до негативних наслідків - ситуація булінга розростається і тільки набирає обертів. Агресор кібербулінгу не бачить своєї жертви, не бачить розпачу, смутку. Саме тому кожен його удар стає сильнішим і потужнішим. Якщо аналізувати з чим стикається сама жертва, то перше, що можна виділити - це самотність, адже багато батьків не розуміють до кінця яку шкоду завдає кібербулінг і часто відмовляються фразами, що "це пройде", "перетерпи" або "не зважай на це". Звичайно ж, здебільшого все залежить від самооцінки жертви, ресурсності, але об'єктивно таких людей меншість, і реальна картина така - люди по-справжньому страждають.

Вивчаючи проблематику батьки-діти, виділили п'ять основних причин, через які діти не розповідають батькам про те, що стали жертвою кібербулінгу:

1. Вони стурбовані тим, що їх пристрої відберуть (у цьому випадку треба виділити, що боротися треба не з технікою, а з гаджетами).

Інтернет-світ пропонує молоді місце для спілкування зі своїми друзями та однолітками за межами школи. Технології дозволяють молодим людям конструктивно спілкуватися, виявляти творчий потенціал та досліджувати свої інтереси. Через важливу роль, яку грає онлайн-світ, особливо зараз, діти можуть не наважуватися ділитися подробицями про кіберзалякування з дорослим, тому що вони побоюються, що відповідь дорослого позбавить їх доступу до технологій. Необхідно повідомите дитині, що батьки

розуміють, що підключення до Інтернету є важливою частиною його життя, але також хочуть, щоб дитина була у безпеці і знала, як впоратися з кіберзалякуванням.

2. Вони не розглядають поведінку в Інтернеті як кіберзалякування. Деяким учням може бути важко відрізнити конфлікт від знущань, особливо коли це відбувається в Інтернеті. Молоді люди можуть не захотіти повідомляти дорослому про ситуацію зі знущаннями в Інтернеті, тому що вони думають, що це просто драма, яка вирішиться сама собою, або вони не усвідомлюють, що груба поведінка, яка відбувається з їхнім телефоном, як і раніше, є знущанням. Необхідно обговорити з дитиною різницю між конфліктом та залякуванням. Конфлікт - це розбіжність чи суперечка, у якому обидві сторони висловлюють свої погляди, тоді як залякування - це негативне поведінка, спрямована кимось із єдиною метою надання влади та контролю над іншою людиною. Простий спосіб допомогти дитині зрозуміти різницю – пояснити, що, якщо хтось постійно завдає їй біль в Інтернеті, цілеспрямовано, то це, швидше за все, кіберзалякування.
3. Вони не знають, як про це казати. Дітям кажуть, що якщо вони бачать знущання або з них знущаються, вони повинні розповісти про це дорослому. Це чудова порада, але не кожна дитина готова або може це зробити. З дорослим буває важко говорити про щось емоційне та серйозне. Деякі діти можуть прямо говорити про те, що відбувається, тоді як іншим потрібен час та підтримка.
4. Причина знущань дуже особиста. У нашому цифровому світі кожен рух можна записати та поділитися ним. Коли це поєднується з навичками прийняття рішень нашими дітьми, які все ще розвиваються, в результаті дитину можуть залякати через те, що вона зробила недоречне або бентежне. З часто експоненційною швидкістю обміну в Інтернеті незручний момент може охопити набагато ширшу аудиторію.
5. Вони гадають, що зможуть виправити це самостійно. Однією з відмітних ознак знущань є «дисбаланс сил» між людиною, яка залякує, і метою

знущань. Приклади кіберзалякування включають підвищений соціальний статус, анонімність або угруповання проти окремої людини, і всі ці ситуації дуже важко вирішити без втручання дорослих. Хоча підтримка дорослих має вирішальне значення, не менш важливо залучати молодь до вирішення проблеми. [14]

Цікаво звернути увагу саме на статистику, представлену стосовно кібербулінгу. Аналізуючи шкільну злочинність 2019 року зазначається, що серед учнів віком від 12 до 18 років, які повідомили про знущання у школі протягом навчального року, 16% зазнавали знущань в Інтернеті або за допомогою текстових повідомлень .

Система спостереження за ризикованою поведінкою молоді 2019 року показує, що, за оцінками, 15,7% старшокласників зазнали електронних знущань за 12 місяців до опитування.

Приблизно 37% учнів у вибірці повідомляють, що стикалися з кіберзалякуванням упродовж свого життя. На питання про конкретні типи кібербулінгу, що мали місце за останні 30 днів, найчастіше цитуються, як і раніше, залишаються злі або образливі коментарі (24,9%) і чутки, що поширюються в Інтернеті (22,2%). 30 % вибірки повідомили, що піддавалися кібербулінгу в одному або кількох із дванадцяти конкретних типів, про які повідомлялося, два або більше разів протягом попередніх 30 днів.

Приблизно 15% студентів у вибірці зізналися, що у якийсь момент свого життя залякували інших в Інтернеті. Публікація злих коментарів в Інтернеті була найчастішим видом кіберзалякування, про яке вони повідомляли протягом попередніх 30 днів (9,3%). Близько 11% вибірки повідомили про кіберзалякування з використанням одного або декількох одинадцяти зареєстрованих типів, два або більше разів протягом попередніх 30 днів.

Дівчатка-підлітки частіше стикалися з кіберзалякуванням у своєму житті (38,7% проти 34,5%). Це змінюється під час розгляду досвіду за попередні 30 днів, коли хлопці трохи вищі. У цій вибірці хлопці частіше повідомляли про кіберзалякування інших протягом свого життя (16,1% проти 13,4%) та останні 30 днів (8,1% проти 4,6%).

Тип кіберзалякування зазвичай відрізняється. Дівчатка частіше говорили, що хтось поширював про них чутки в Інтернеті, тоді як хлопчики частіше говорили, що хтось загрожував їм в Інтернеті. Як і в 2016 році, хлопці повідомили про значно активнішу участь у всіх типах правопорушень, пов'язаних із кіберзалякуванням, про які питали. У минулому це змінювалося залежно від типу поведінки.

Кожен п'ятий (20,9%) підліток (від 9 до 12 років) піддавався кіберзалякування, кіберзалякування інших або був свідком кіберзалякування.

49,8% підлітків (від 9 до 12 років) заявили, що зазнавали знущань у школі, а 14,5% підлітків розповіли, що зазнавали знущань в Інтернеті.

13% підлітків (від 9 до 12 років) повідомили, що зазнавали знущань у школі та в Інтернеті, і лише 1% повідомили, що зазнавали знущань виключно в Інтернеті.

Повідомлення про кіберзалякування найчастіше зустрічаються серед учнів середніх шкіл, за ними слідує учні старших класів, а потім учні початкової школи.

Відсоток людей, які зазнали кіберзалякування в якийсь момент свого життя, збільшився більш ніж удвічі (з 18% до 37%) за період із 2007 по 2019 роки.

Коли студентів запитували про конкретні типи кіберзалякування, які вони зазнали, найчастіше цитувалися злі та образливі коментарі (25%) та чутки, що розповсюджуються в Інтернеті (22%). [9]

Ті, з кого знущаються в Інтернеті, також можуть зазнати знущань в офлайн-режимі.

Якщо говорити про протидію, кілька проблем, пов'язаних із протидією кіберзалякування. Батьки припускають, що їм не вистачає знань чи часу, щоб стежити за поведінкою своїх дітей в Інтернеті. Школи інформують про кіберзалякування за допомогою правил, тренінгів та зборів, але не завжди знають, коли і як втручатися в кіберзалякування, якщо це відбувається за межами кампуса. Правоохоронні органи часто не можуть втрутитися, якщо немає явних доказів скоєння злочину, що загрожує будь-якій безпеці.

Ефективні підходи до боротьби з кіберзалякуванням вимагають зусиль з боку дітей, батьків, шкіл, правоохоронних органів, компаній, що працюють у соціальних мережах, та спільноти.

Підлітки повідомили, що використовували різні стратегії, щоб зупинити знущання, включаючи блокування людини, яка залякує їх (60,2%), повідомлення батькам (50,8%), ігнорування людини (42,8%), повідомлення про це на веб-сайті сайт або додаток (29,8%), та відпочинок від пристрою (29,6%). Дві третини підлітків готові втрутитися, щоб захистити, підтримати чи допомогти тим, з кого знущаються у школі та в Інтернеті, коли вони це бачать.

Перешкоди на шляху надання допомоги, коли підлітки стають свідками знущань у школі або в Інтернеті, включають страх погіршити ситуацію, незнання, що робити або сказати, невміння, як повідомити про це в Інтернеті, страх інших дітей висміяти їх, страх завдати болю, і не знаючи, кому сказати.

Багаторівневий підхід може якнайкраще протидіяти кіберзалякуванню, включаючи освітні кампанії у ЗМІ, шкільні програми, батьківський нагляд та участь, законодавчі дії, а також скринінг та науково-обґрунтовані втручання з боку постачальників медичних послуг, особливо педіатрів та фахівців у галузі психічного здоров'я. [9]

Участь батьків може значно знизити кількість випадків кіберзалякування та переслідувань. Батьків можна навчити, як відкрито обговорювати кіберзалякування зі своїми дітьми, коли зустрічатися зі

шкільною адміністрацією, а також коли і як працювати з батьками хулігана, просити веб-сайт або постачальника послуг видалити образливі матеріали або зв'язуватися з поліцією. Батьки також можуть укласти відповідний віком «контракт на використання технологій», який визначає поведінку, яка є недоречною в Інтернеті, а також наслідки неналежної поведінки.

Найбільш поширеними стратегіями боротьби з кіберзалякуванням, про які повідомляла молодь, були пасивні, такі як блокування відправника, ігнорування або уникнення повідомлень та захист особистої інформації. Ті, хто піддається кібербулінгу, швидше за все, розкажуть про друге, що сталося. На питання, які стратегії виживання ті, хто раніше зазнавав кіберзалякування, рекомендували б комусь, хто піддавався кіберзалякуванню, включають блокування відправника, ігнорування повідомлень і розповідь про це комусь, наприклад, другу. Заходи у відповідь були найменш рекомендованою стратегією.

Удосконалення навичок безпеки в соціальних мережах може допомогти запобігти кіберзалякуванню, наприклад зрозуміти, як кіберзалякування може завдати шкоди, переконатися, що особиста інформація недоступна в соціальних мережах, збереження облікових записів у соціальних мережах конфіденційними, не «дружити» з людьми, яких вони не знають.

Якщо хтось піддається кібербулінгу, він / вона повинен зберігати всі докази кіберзалякування, вести журнал із зазначенням дати та часу інцидентів та повідомляти про них.[37]

Свідки кіберзалякування також мають відіграти дуже важливу роль. Ті, хто стають свідками кіберзалякування, зазвичай не хочуть втручатися через неприємності та проблеми, які вони побоюються. Проте, нічого не роблячи, спостерігачі пасивно заохочують таку поведінку. Активно встаючи - у цей момент або відразу після нього (захищаючи жертву, підтримуючи, допомагаючи блокувати переслідування та повідомляти про нього, зберігаючи цифрові докази та звертаючись до дорослого), вони можуть

суттєво покращити ситуацію. , оскільки жертви часто почуваються безпорадними та безнадійними, і їм потрібно, щоб хтось прийшов на допомогу.

Аналізуючи статистику і те, що досі далеко не всі знають, як правильно поводитись у ситуації кібератаки, можна відзначити, що статистичні дані не втішні. Великий відсоток тих, хто зазнавав кіберзалякування- діти від 12-16 років. Саме в цьому віці психіка дитини не стійка і під дію стороннього тиску, наслідки можуть бути різними.

Кіберзалякування може призвести до серйозних емоційних проблем у жертви, включаючи депресію, гнів та смуток. Ті, хто стали жертвами кіберзалякування, також повідомляють, що вони часто бояться чи соромляться ходити до школи. Крім того, дослідження виявили зв'язок між кіберзалякуванням та низькою самооцінкою, сімейними проблемами, академічними труднощами, насильством у школі та різними провинами. Ті, хто кіберзалякує, з більшою ймовірністю відчуватимуть тривогу, депресію, меншу задоволеність життям, меншу самооцінку і зіткнуться зі зловживанням наркотиків та алкоголю.

Мотиви кіберзалякування включають невпевненість у собі чи бажання почуватися краще, бажання контролювати себе, знаходити це розвагою та відплатою.

Цілі кіберзалякування мають більше шансів стати самими хуліганями, оскільки кіберзалякування може призвести до залякування з помсти. Крім того, кібер-хулігани мають більший ризик зазнати знущань у відповідь, що призведе до виникнення порочного кола. Кіберзалякування сприяє збільшенню числа випадків кіберзалякування в 20 разів.

Оскільки кіберзалякування може відбуватися анонімно, кібербули можуть діяти агресивніше, оскільки вони відчувають, що жодних наслідків не буде. При особистому знущанні кривдник може бачити наслідки атаки у міру того, як відбувається атака, тоді як кібер-хулігани не бачать якихось негайних результатів, що часто призводить до подальшої агресії.

На багатьох сайтах соціальних мереж є сторінки безпеки, на яких містяться інструкції щодо боротьби з кіберзалякуванням на їхніх сайтах, у тому числі:

1. Facebook
2. Twitter
3. Instagram
4. Pinterest

Батьки також можуть бути поінформовані про функції безпеки, які пропонують постачальники бездротових та інтернет-послуг, які допомагають блокувати кіберзалякування або керувати ним. Налаштування конфіденційності постійно розвиваються, з'являються нові функції захисту сім'ї та батьківського контролю, покликані запропонувати індивідуальні рішення для захисту від кіберзалякування.

2.2. Аналіз проявів кібербулінгу у Instagram та YouTube.

Історія стрімкого зростання Instagram схожа на казку Кремнієвої долини, коли компанія набирає приголомшливі оберти лише за кілька коротких місяців. Розробники програмного забезпечення розробили програму для обміну фотографіями та відео в соціальних мережах всього за вісім тижнів, перш ніж вона була запущена в мобільній операційній системі Apple у жовтні 2010 року. Менш ніж за два роки Instagram придбав компанію за 1 мільярд доларів готівкою. Але, як і у всіх хороших казках, цей процес включав безліч перипетій, невдач і успіхів, конфліктів і синергії, а також дозу випадкових випадковостей.

На даний момент Instagram з кожним днем розширює свою аудиторію. Причому, якщо раніше вік був від 13-14 років, то зараз цей показник знизився до 6-7 років. З цієї причини важливо, щоб батьки знали про природу сайтів соціальних мереж, враховуючи, що не всі з них є здоровим середовищем для дітей та підлітків. Педіатри знаходяться в унікальному положенні, допомагаючи сім'ям зрозуміти ці сайти та заохочувати їх здорове використання, а також спонукати батьків відстежувати потенційні проблеми з кібербулінгом та небажаним контентом. [10]

Використання соціальних мереж є ризиком для підлітків частіше, ніж вважає більшість дорослих. Більшість ризиків можна розділити на такі категорії: однорангові; неприйнятний контент; нерозуміння проблем конфіденційності в Інтернеті; та зовнішній вплив сторонніх рекламних груп. Основним ризиком для підлітків та підлітків в онлайн-віці сьогодні є ризики один для одного, ризики неналежного використання технологій, відсутність конфіденційності, обмін надто великим обсягом інформації або публікація неправдивої інформації про себе чи інших осіб. Ці типи поведінки ставлять під загрозу їхню конфіденційність. Одна з найбільших загроз для молодих людей у соціальних мережах – це їхній цифровий слід та репутація в майбутньому. Підлітки, які не обізнані з проблемами конфіденційності, часто публікують неприйнятні повідомлення, зображення та відео, не розуміючи, що все, що йде в мережі, залишається в мережі.

Також зараз зовсім не дивно побачити нову сторінку новонародженої дитини. Раніше такі сторінки створювали зірки, телеведучі, медійні особи, але зараз таку хвилю підхоплює кожна десята мати. У додатку 3 та додатку 4 представлені яскраві приклади такого прояву. Дані фото взято із соціальної мережі Instagram у відомого українського блогера. На світлинах зображено новонароджену дочку відомого українського блогера. Сторінку було створено практично відразу після появи на світ дівчинки. Далі спостерігаємо, що за якийсь час публікації повторюються і далі поповнюються дитячими фото.

Проаналізувавши сторінку, перше, на що потрібно звернути увагу - на презентаційну частину профілю, яка представлена в додатку 5. На зображенні можна побачити, що власниця сторінки залишає посилання на свою сторінку так само. З цього можна дійти невтішного висновку, що сторінка дитини створено для привернення уваги і збільшення своєї аудиторії зокрема. Аналізуючи таку дію, можна відзначити, що вона є не обдуманною і небезпечною насамперед для дитини. Викладаючи на сторінку подібного плану контент, мами забувають, що їхні діти виростуть, а прояви агресії з боку аудиторії лише збільшуватимуться. У випадку, якщо мами збираються викладати такі фото, краще робити сторінку приватною, тому, на жаль, соціальними мережами користуються абсолютно всі, в тому числі люди розладом психоемоційного стану.

Наступним етапом буде аналіз прояву кібербулінгу безпосередньо під дитячими фото. Додатки 6-10 надають приклади прояву кібератак. Можна побачити, що дехто не стримує себе у висловлюваннях. Розбираючи даний прояв кібератаки можна відзначити, що у цьому ланцюгу присутній агресор, безпосередньо автор коментаря, жертва кібератаки, в даному випадку дитина або мама, а також спостерігачі, які ставлять реакції у вигляді червоного серця під коментарем. Провівши вивчення теми кібербулінгу в даній роботі, можна сказати, що спостерігачі такою дією стають на бік агресора, підтримуючи його. Тим самим заганняючи жертву все далі. Якщо переглянути весь список коментарів, можна відзначити, що з 150, лише 55 несуть негативний посил, також із застосуванням нецензурної лексики. Аналізуючи фактори, які могли б вплинути на таку позитивну динаміку, можна дійти двох висновків. Перший - у відповідь на кібератаки, власниця не була на поведі у агресора, не коментувала у відповідь і жодним чином не реагувала. Друга – на людей може впливати на підсвідомому рівні, що зображено на фото. В даному випадку це дитина, можливо, саме це і стримувала більшість коментаторів.

Для того, щоб переконатися, необхідно проаналізувати прояв кібербулінгу на сторінці самої мами і зрозуміти як змінюється поведінка людей. У додатках 11-23 наведено приклади коментарів. Можна помітити, що кількість негативно налаштованих людей збільшилася, також простежується модель агресор-жертва-спостерігач. Відмінним є те, що в цьому випадку додаються люди, які відкрито переходять на бік агресора та підтримують його. Цей приклад висвітлює додаток 12. Люди активно вступають в обговорення фотографії, грубо зачіпаючи особисті межі. У додатку 16 можна помітити, що агресор висловлює своє невдоволення у грубій формі, яка з легкістю може зачепити жертву, самооцінка якої прагнучиме вниз. Крім цього, порівнюючи дві реакції жертви, на фото дитини та власне, можна помітити, що власниця сторінки починає давати реакції кривдникам, відповідаючи на їх повідомлення, такий приклад можна спостерігати у додатку 11. Більшість агресорів так і складають жінки.

У додатках 24-27 наведено приклад кардинально іншого підходу до ведення дитячої сторінки. Власниця Instagram сторінки дівчина, 11 років, у додатку 28 можна побачити її сторінку. Контент, фотографії та опис під ними – все це перебуває під пильним контролем її матері. Додатки 25-27 демонструють, що ведеться ретельне спостереження за тим, що саме пишуть читачі під фотографіями. Кількість коментарів під кожною новою фотографією зовсім не велика, від 20 до 85 і жоден з них не є образливим чи небезпечним для психологічного чи фізичного стану дитини.

Завдяки таким наочним прикладам можна зробити висновок, що якщо батьки беруть на себе відповідальність дозволити дитині створювати свою сторінку в соціальних мережах, то найголовніше, що вони мають зробити – це стежити за наповненням, аудиторією, коментарями. Тільки так можна уникнути прояву кібербулінгу.

Також чинним способом є ігнорування агресивного прояву. Байдушна реакція вб'є інтерес булера і змусить його змінити своє ставлення.

Нещодавно соціальна мережа Instagram публічно заявила, що кількість кібератак зросла, у зв'язку з цим було прийнято впровадити нові функції, спрямовані на боротьбу з кібербулінгом, що для багатьох стало порятунком.

На даний момент таку функцію використовують у тестовому режимі. Завдяки штучному інтелекту програма самостійно відшукуватиме потенційно образливі коментарі, а потім блокуватиме агресорів. Таке рішення створення програми було пов'язане з тим, щоб користувачі соціальної мережі могли відкрито висловлювати свою думку.

Приклади цих функцій представлені в додатках 29 та 30. Розробники довго думали над тим, як зробити так, щоб потенційно небезпечні коментарі розпізнавались автоматично. І у результаті все вийшло. Тепер, коли кривдник захоче опублікувати коментар, який може зачепити або образити користувача, за допомогою штучного інтелекту на екрані з'явиться повідомлення з написом: "Ви дійсно хочете це опублікувати?". Звичайно, таке повідомлення не змусить людину поміняти свою думку кардинально, але завдяки даному сигналу, агресор зможе задуматися «Можливо справді мої слова можуть завдати шкоди?». У додатках 31- 33 представлені приклади, як саме це буде виглядати в момент публікації коментаря. Для власника сторінки з'явилася функція тіньового бана, завдяки якій він зможе приховати злісний коментар від інших читачів.

YouTube – одна з найбільших та найпопулярніших платформ для розповсюдження відео в Інтернеті. Щомісяця на ньому дивляться відео понад 4 мільярди годин, і щохвилини на YouTube завантажуються близько 500 годин відеоконтенту. З моменту свого створення в 2005 році YouTube перетворився з вітрини аматорських відео на систему, що поширює оригінальний контент.

Це також дозволило створити абсолютно нову професію – творця контенту YouTube, що може стати дуже прибутковою кар'єрою для деяких користувачів YouTube по всьому світу.

Аналізуючи соціальні мережі, можна відзначити, що YouTube найбільше піклується про своїх користувачів, і зокрема дітей. Для того, щоб переконатися чи спростувати це необхідно проаналізувати прояви кібератак в коментарях під відео. [8]

У додатках 34 -37 наведено приклад YouTube каналу юного блогера, чию Instagram сторінку аналізували у роботі раніше. Можна зазначити, що при кількості глядачів 1,6 мільйон, коментарі під кожним новим відео відключені. Це означає, що ніхто не зможе залишити під відео свою думку. У цьому випадку наведено приклади відео, опубліковані у різний час.

Додатки 38 – 40 також демонструють сторінку юного блогера, із загальною кількістю читачів 79,7 мільйонів. Можна також помітити, що коментарі закриті. Відеоролики, які несуть інформацію про дітей або за участю дітей, також не дають можливості залишити коментар.

Провівши аналіз YouTube сторінок, власниками яких є люди віком від 25-45 років, з'ясувалося, що агресивних коментарів також немає.

Як з'ясувалося, таке явище - не випадковість чи зміна аудиторії. Компанія YouTube вже багато років бореться із проявом відкритої агресії та кібербулінгом, особливо спрямованих на дітей. Компанія пішла на радикальні заходи та відключила коментарі зовсім під відео з дітьми. Раніше через образливі коментарі людей з психологічним розладом під такими відео, від співпраці відмовлялися з YouTube світові бренди.

Компанія розуміла, що прийнявши таке рішення, вона зіткнеться з рядом обурень від самих користувачів, адже саме завдяки коментарям проявляється активність читачів. Але незважаючи ні на що, YouTube бере на себе відповідальність з метою захистити юне покоління. Крім цього, компанія прийняла рішення заборонити викладати відео або створювати сторінку дитини, відео якої транслюватимуться без присутності дорослих. Ще компанія створила додаток YouTube тільки для дітей, таким чином батьки можуть не боятися, що їх дитина може зіткнутися з жорстокими відео.

На сьогоднішній день результатом такого вчинку є втрата близько 10 мільйонів брендів, які раніше співпрацювали з YouTube. Але компанія й надалі продовжує захищати дітей, продумуючи нові способи захисту від кібербулінгу.

2.3. Аналіз проявів кібербулінгу у Facebook.

Facebook, американська онлайн-соціальна мережа, що входить до складу компанії Meta Platforms. Facebook був заснований у 2004 році Марком Цукербергом, Едуардо Саверіном, Дастіном Московичем та Крісом Хьюзом, які були студентами Гарвардського університету. Став найбільшою соціальною мережею у світі з майже трьома мільярдами користувачів станом на 2021 рік, і приблизно половина з них використовували Facebook щодня.

Доступ до Facebook безкоштовний і компанія заробляє більшу частину своїх грошей на рекламі на веб-сайті. Нові користувачі можуть створювати профілі, завантажувати фотографії, приєднуватися до вже існуючої групи та створювати нові. Сайт складається з багатьох компонентів, включаючи тимчасову шкалу, простір на сторінці профілю кожного користувача, де користувачі можуть публікувати свій контент, а друзі - повідомлення; статус, який дозволяє користувачам попереджати друзів про їхнє поточне розташування або ситуацію; та стрічка новин, яка інформує користувачів про зміни у профілях та статусах їхніх друзів. [7]

Провівши спостереження, важливо зауважити, що вік користувачів Facebook вищий за раніше представлені соціальні мережі. Крім цього, є різниця у самих публікаціях. Так, наприклад, більшість інформації –

політичні новини, обговорення, офіційні сторінки шкіл, університетів, державних установ. Найбільше кібербулінг простежується під постами, де транслюються політичні новини та новини країни (населеного пункту). У зв'язку з тим, що більшість створених сторінок – офіційні сторінки компаній та фірм, адміністратори ретельно спостерігають за поповненням коментарів і вчасно їх видаляють. Тому кібербулінг у Facebook більше спрямований на компанії та бренди, ніж на окрему людину. На додатку 41 та 42 продемонстровано приклади коментарів однієї з великих українських компаній. Проаналізувавши аудиторію, можна відзначити, що це чоловіки та жінки віком від 40 років. Усі коментарі спрямовані на підтримку бренду. У додатках 43 та 44 представлені приклади коментарів, де транслюється незгода чи заперечення читача, але є одне, що відрізняє від раніше аналізованих соціальних мереж – стиль викладу та коректність висловлювання. Це може бути пов'язані з віком користувачів, з їх вихованням і толерантністю.

Facebook намагається не відставати від інших соціальних мереж і захищає своїх користувачів від кібербулінгу. Здебільшого захист спрямований на громадських діячів, політичних опозиціонерів, великих компаній. Facebook планує забезпечити велику безпеку тим, хто став відомим ненароком – журналістів та правозахисників. Крім цього, ця соціальна мережа одна з небагатьох, хто бореться із запланованими масовими нападами на певну людину. Спеціальна програма аналізує текст і шукає у ньому навіть приховані натяки загрози на будь-кого. Акаунт, який неодноразово наносить кібератаки - блокують. Також компанія серйозно зайнялася видаленням контенту сексуального характеру; груп, спрямованих на сексуалізацію; принизливі фотографії з фотошопом; фізичні описи.

Проаналізувавши викладену інформацію, можна зробити висновок, що в деяких випадках вплив кібератак перевищує звичайний булінг, найстрашніше - що не всі батьки знають як діяти в такій ситуації і вберегти свою дитину. Провівши аналіз, можна відзначити, що з представлених

соціальних мереж YouTube найбільше піклується про своїх користувачів. Незважаючи на те, що вони втрачають партнерів, компанія продовжує просувати свою позицію.

РОЗДІЛ 3. РОЗРОБКА ПРОЕКТУ ЩОДО ПРОТИДІЇ БУЛІНГУ ТА ПОРАДИ ДЛЯ ЙОГО ЗАПОБІГАННЯ

3.1. Поради протидії булінгу для ЗМІ.

Висвітлення у ЗМІ соціальних проблем дуже впливає на те, як спільноти розуміють і вирішують проблеми. Дослідження та думки експертів показують, що певні тенденції у висвітленні знущань у ЗМІ можуть завдати шкоди. Тому, подальші поради допоможуть журналістам, блогерам, творчій спільноті та іншим особам, які розробляють контент про знущання.

1. Отримайте всю інформацію збалансовану та надайте її точно.
2. Використовуйте обізнані джерела та авторитетні ресурси.
3. Додайте інформацію, яку упускають з уваги багато історії.
4. Використовуйте точну журналістику, щоб зробити світ безпечнішим для молоді.
5. Перед випуском новин подумайте про стандарти, які визначатимуть ваше висвітлення проблем знущань.
6. Не приймайте чиясь із сторін, це завадить зробити об'єктивні висновки.
7. Узгоджуйте конфіденційні моменти, які можуть посилити ситуацію.
8. Постарайтеся поговорити з усіма учасниками, включаючи випадкових перехожих та молодих людей, звинувачених у знущаннях.
9. Викладіть факти.
10. Оголошуйте знущання проблемою охорони здоров'я.
11. Пам'ятайте, що знущання впливають на життя та емоції людей.

Крім цього, приведемо приклади питань, які треба задавати у момент складання статті на тему булінг:

1. Чи відповідає поведінка в даній ситуації визначенню знущань?
2. Як це вплине на залучених дітей та сім'ї?
3. Чи відображає історія реальність?
4. Чи допоможе це висвітлення аудиторії краще зрозуміти, як вони можуть сприяти запобіганню знущань?

Необхідно використовувати обізнані джерела та авторитетні ресурси. Перш за все необхідно знайти експерта. Експерт із запобігання знущань може допомогти дізнатися всі факти про цю складну проблему. Інші джерела – директори шкіл, вчителі, консультанти, батьки, учні – можуть завершити статтю, поділившись своїм власним досвідом. Іншим важливим елементом є використання перевіреної статистики та фактів на основі досліджень. Звичайний пошук в інтернеті виявить багато дезінформації про залякування.

Для того, щоб уся історія була реальна, цілісна та несла допомогу у маси, необхідно додати інформацію, яку упускають з уваги багато історій. Інформація про тих, хто хуліганить. Це може бути дуже складно отримати, але, принаймні, воно представляє те, що в цілому відомо про молодих людей, які знущаються, включаючи безліч факторів ризику, з якими вони стикаються, негативні наслідки цькування для цих молодих людей, а також факти про те, що молоді люди, які знущаються, не всі однакові і деякі теж зазнають знущань. Наслідки цькування. Необхідно пояснити безліч проблем, пов'язаних із знущаннями, а не лише з самогубством, таких як прогули, зловживання наркотиками та алкоголем та депресія. Багато цих ефектів можуть зберігатися і в дорослому житті. Також треба додавати інформацію щодо впливу на школу та спільноту.

Через те, що журналісти входять до кола осіб, які відкрито заявляють про свої позиції, зокрема в соціальних мережах, вони також можуть стати жертвами булінгу чи кібербулінгу. У такому разі необхідно дотримуватись

своєї точки зору, не реагувати на спалахи агресії з боку та обов'язково зберігати нейтралітет.

3.2. Поради протидії булінгу батькам та жертвам булінгу.

Дослідження проблематики теми булінгу показало, що українські школи та сім'ї не готові до такої боротьби. Усе це походить від незнання, необізнаності та неприйнятті цієї проблеми. Ігнорування теми булінга зі сторони влади, батьків, адміністрації учбових закладів призвело до того, що деякі жертви доводять себе до психологічного розладу, а також до самогубств.

Далі зроблено певні поради, які допоможуть жертві булінга відстояти свої права і показати, що вони не дозволять над собою знущатися.

1. Вся мета залякування полягає в тому, щоб змусити жертву погано ставитись до себе, водночас змушуючи хулігана почуватися краще. Плач чи істерика лише підтвердять, що хуліган подіяв. Іноді найкраща відповідь – це не відповідати і продовжувати робити свої справи. Це дозволяє хулігану зрозуміти, що його глузування не мають емоційного ефекту, тому він просто відмовиться від своїх зусиль.
2. Багато жертв знущань вже почувуються ізольованими, збентеженими і наляканими настільки природньо, що можуть ухилятися від будь-якої конфронтації. Однак настає час, коли дитина повинна постояти за себе, інакше агресор продовжить знущатися і підірвати впевненість у собі. Це продовжуватиметься доти, доки жертва буде це дозволяти. Тому найкращий спосіб впоратися зі своїми страхами – прямо протистояти їм. Це застає кривдника зненацька, і може відступити чи прийняти виклик, вербально чи фізично. Можливо, у цьому випадку доведеться зіткнутися з кривдником кілька разів, але так жертва продемонструє, що готова постояти за себе.

3. Отримання допомоги як вчителів, влади, батьків може бути гарним рішенням, щоб зупинити знущання. Якщо хтось, який має якусь владу над хуліганом, втрутиться і переговорить із ним, це може змусити його змінити свій спосіб дій.
4. Йдіть, коли до вас наближається хуліган. Спробуйте уявити, що ви уникаєте незнайомця. І ви, і ваша мова тіла покажете, що вам байдуже.
5. Сконцентруйтеся на думках про щось інше (може бути, про концерт, на який ви хочете піти, або про нове вбрання, яке ви хочете купити).
6. Проговорити СТОП і йти. Продовжувати йти і не обертатися.
7. Коли хуліган називає вас на ім'я або каже, що у вас потворні кросівки - подивіться їм у вічі, смійтеся і скажіть: «Я знаю, що у мене потворні кросівки». Продовжуйте сміятися і йдіть без зайвих розмов.
8. Необхідно бути впевненим, хулігани зазвичай чіпляються до людей, яких вони вважають слабшими, ніж вони є насправді, тому чиніть опір їм. У цьому випадку може бути страшно, але якщо ви продовжите протистояти їм, вони зупиняться.
9. Використовуйте систему друзів проти хуліганів. Хулігани почуваються вправі залякати одну людину, але рідко вони залякують групу. Проводьте час із друзями. Якщо хуліган справді хоче перемогти групу, йдіть. Якщо після використання тактики знущання не припиняться, можливо, настав час звернутися за допомогою. Не бійтеся дати зрозуміти, що з вас знущаються. Є люди, які піклуються про вас та допоможуть вам.

Важливо запам'ятати, що всі люди абсолютно різні, тому й способи протистояння агресору можуть бути різні, але одне залишається незмінним - бажання змінити ситуацію.

Так як дитина до кінця не може вирішувати свої проблеми, ця відповідальність лежить на його батьках. Тому саме батьки повинні першими розпізнати, що з їх дитиною відбуваються певні зміни і допомогти впоратися з проблемою, що склалася.

У зв'язку з епідологічною ситуацією, що склалася, діти все більше проводять час у соціальних мережах, тому перше на що потрібно звернути увагу це на їх дії саме там.

1. Батькам необхідно поговорити зі своїми дітьми та підлітками про їх використання в інтернеті та про конкретні проблеми, з якими стикаються сучасні діти.
2. Необхідно попрацювати над проблемою їхнього власного дефіциту участі в житті будинку, дізнавшись більше про багато технологій, які використовують їхні діти.
3. Необхідно із сім'єю обговорити план використання інтернету, який включає регулярні сімейні зустрічі для обговорення онлайн-тем та перевірки налаштувань конфіденційності та онлайн-профілів щодо небажаних повідомлень. Акцент слід робити на громадянстві та здоровій поведінці, а не на каральних заходах, якщо це справді не виправдано.
4. Якщо дитина ще не зовсім зріла, необхідно встановити батьківський контроль і обмежити доступ на ті сайти, які можуть бути потенційно небезпечними.
5. Якщо дитині було дозволено створювати свої сторінки в соціальних мережах, обов'язковим залишається контроль контенту, що публікується, коментарів.
6. Важливим є побудова довірчих відносин із дитиною, для цього не варто залякувати дитину і говорити про покарання.

Якщо дитина зіштовхнулася з булінгом у реальному житті, батьки насамперед мають про це дізнатися.

1. Важливо розуміти з ким спілкується дитина, як саме проводить свій час.
2. Проводьте більше часу зі своїми дітьми.
3. Не ігноруйте історій про те, що хтось ображає чи обзиває їх.

4. При першому сигналі зверніться до адміністрації навчального закладу та попросіть спостерігати за потенційним кривдником.
5. Хваліть свою дитину, помічайте її досягнення та підтримуйте.
6. Виховуйте свою дитину у відповідності з усіма соціальними нормами і правилами.
7. Розповідайте про те, що потрібно вміти за себе постояти, але пам'ятати, що жорстокість зароджує жорстокість.

Основним і найважливішим для батьків є прояв турботи та уваги до своїх дітей та до зміни в їх поведінці.

3.3. Розробка програми для боротьби з булінгом.

Провівши дослідження теми булінгу, можна зробити висновок, що це справді проблема всього світу. Деякі країни вперто борються з нею, а деякі продовжують заплющувати очі і вірити, що це один із видів повсякденних конфліктів та сварок.

На додачу, однією з таких країн є Україна. Батьки так само не звертають уваги на зміни у дитячій поведінці, а держава ігнорує створення справжньої підтримки для учасників булінга. Адже в ситуації атак допомога потрібна кожній із сторін – тому хто "нападав" і тому, хто став справжньою жертвою.

Проаналізувавши, як працюють ЗМІ у боротьбі з цією проблемою, можна дійти невтішного висновку, що тема булінга мало освячується. Щоденно транслюють різні телепрограми розважального характеру, але щодо серйозних тем, які мають вплив на людей - такого немає.

На основі великої кількості проблем, з'явилася ідея розробки соціальної програми, яка б змогла допомогти не лише жертві, але могла запобігти

випадки булінгу надалі, допомогти батькам та дітям правильно реагувати на прояви агресії з боку.

Дана соціальна програма має назву «Норе», вона буде з повчальним та інформативним напрямком, спрямована на боротьбу з проявами булінгу. Формат - соціальний проект, який буде транслюватися як на телебаченні, так і матиме свій власний веб-сайт, де можна буде дізнатися всю актуальну інформацію, отримати онлайн допомогу, поспілкуватися с іншими жертвами булінгу в онлайн форматі і стати партнерами самого проекту.

Мета даної програми - заявити, про те, що булінг є проблемою 21 сторіччя. Створити проект , де жертви булінгу мали б змогу відкрито заявляти про прояви агресії та получати перш за все психологічну підтримку, та повну консультацію з подальшими діями.

Цільова аудиторія даної програми: юнаки та дівчата віком від 13 до 20 років, які навчаються у школі, відвідують кружки, стали самі жертвою булінгу або стали спостерігачем. Щоб прийняти участь у даному проекті необхідно буде заповнити анкету, зразок якої буде передано як до навчальних закладів, так і перебуватиме на самому сайті.

Збирати інформацію, висвітлювати її, організовувати зустріч учасниками булінгу буде група журналістів. Розглянемо детальну схему, за якою буде діяти журналіст під час роботи над проектом:

1. Створення анкети для жертв булінгу чи учасників процесу (таблиця 3.1). Дана анкета допоможе журналісту в момент аналізу виявити, хто з дітей перебуває під тиском з тієї чи іншої причини.

Приклад анкетування для учнів

№	Пункти	Перелік варіантів				
		ніколи	рідко	іноді	часто	завжди
1	Коли мені потрібно йти до школи, у мене падає настрій					
2	Перебуваючи у класі, я почуваю себе самотньо					
3	Коли я йду до школи, я почуваю себе погано					
4	Мені важко знайти спільну мову зі своїми однокласниками					
5	У класі усі мене ігнорують					
6	У мене немає справжніх друзів					
7	Були ситуації, коли я почував (ла) ненависть з боку однокласників					
8	Дехто з класу можуть мене штовхнути					
9	Дехто з класу можуть забрати мої речі					
10	Були ситуації, коли однокласники погрожували мені					

- Збір інформації. Даний етап передбачає збір заповнених анкет та безпосередньо аналіз із фахівцем.
- У зв'язку з тим, що не всі діти можуть відкрито заявити про прояви булінгу, через переживання чи залякування, ще одна анкета буде надана для вчителів, яку вони також будуть заповнювати. Даний спосіб інформації, допоможе розшукати жертву булінгу та агресора в колективі. У таблиці 3.2 наведено приклад цієї анкети.

Приклад анкетування для вчителів

№	У нашому класі	Перелік варіантів				
		ніколи	рідко	іноді	часто	завжди
1	Пліткують про когось, поширюють неправдиву інформацію					
2	Демонструють свою зневагу за допомогою жестів чи поглядів					
3	Сміються з когось, погано відгукуються					
4	За чиєюсь спиною погано відгукуються про цю людину					
5	Регулярно ховають чи псують чийсь речі (шкільне приладдя, одяг, телефони)					
6	Когось завжди залишають осторонь, не приймають до гуртів, не запрошують на спільні свята					

4. Аналіз отриманих даних. Після заповнення вчителем анкет, журналіст збирає отримані результати, аналізує з психологом і зіставляє з отриманими раніше даними від самих дітей.
5. Вибір жертви та перша зустріч. Після проведення аналізу стає зрозуміло хто є жертвою, а хто агресором. У цей момент відбувається перша зустріч із жертвою булінгу та перше спілкування.

6. Журналіст разом із психологом організують зустріч із жертвою булінгу та проводять перший сеанс. Після якого психолог аналізує пройдене спілкування та розробляє план роботи. Дані сеанси підкріплюються необхідним тестуванням, роботи зі страхами та отриманими комплексами жертви.
7. Під час цього журналіст займається збиранням інформації. Спілкується з адміністрацією школи, спостерігачами булінгу, батьками потерпілого. Окрім цього, починає організувати зустрічі з місцевими телеканалами, радіо станціями та рекламними агенствами, які допоможуть розробити банери та флаєри. Цей спосіб просування допоможе привернути увагу більшої аудиторії. Додаток 45 демонструє приклад банера, який буде розташований.
8. Розробивши програму для роботи з жертвою, психолог організує зустріч із агресором. Найчастіше в процесі булінгу багато хто звинувачує агресора. Але мета даного проекту – опрацювати не лише результат булінгу, а саме роботу з отриманими травмами жертви, а й роботу з самим агресором. По-перше, кожна людина має свої проблеми або комплекси, тому дитина може поводитися неадекватно, ображаючи оточуючих. У цей момент важливо зрозуміти, чому така ситуація сталася і спричинила такі наслідки. По-друге, робота з агресором допоможе запобігти подальшим атакам. Отже, психолог спілкується, аналізує, розробляє план роботи, остаточний результат якого є зустріч жертви та агресора. Важливим етапом програми є опрацювання своїх образ та комплексів, саме тому заключним етапом є зустріч жертви булінгу та безпосередньо агресора. Під чуйним керівництвом психолога дві сторони починають спілкування, під час якого кожна зі сторін розповідає свою позицію. Даний метод допоможе зрозуміти один одного та уникнути сварок надалі.
9. Процеси знімає заздалегідь підготовлена знімальна група. Дані матеріали формуються в окремі епізоди, які далі транслюють на

телеекранах. Ця програма знімається в жанрі реаліті, кожен момент висвітлюється, надається початкова інформація про учасників інциденту, фахівці дають коментарі чому так сталося і безпосередньо надаються рекомендації як постояти за себе під час атак, що робити і до кого звертатися.

10. Також частково інформація публікується на сайті, приклад якого продемонстрований в додатку 46. Цей сайт містить кілька блоків. Онлайн-допомога, де можуть надати допомогу та пораду; розділ із важливою інформацією, а саме що таке булінг та як його відрізнити від звичайного конфлікту; розділ із відеоматеріалами; історії дітей, які були залучені до булінгу.
11. Психолог ретельно опрацьовує всі болючі моменти з жертвою, за необхідності запрошує інших фахівців (сексологів, хірургів). Дані фахівці допоможуть впоратися з отриманими травмами швидше та з легкістю продовжувати жити далі
12. Журналісти продовжують роботу над збором інформації даного випадку та публікують його на сайт, де описують, що сталося, який шлях рішення було знайдено. Окрім цього, щоразу на сайті публікується анкета учасників проекту (додаток 47) де надані контактні дані для зв'язку та обміном досвідом та інформацією один з одним.
13. Коли жертва приходить до тями, психолог влаштовує зустріч з агресором, спостерігачами, батьками, під час якої кожен висловлює свій погляд на ситуацію, що склалася.
14. Кожен момент висвітлюється на сайті журналістами. Публікуються ролики з процесом роботи психологів та фахівців; інформація для онлайн зустрічей; інформацією щодо історій жертв та агресорів, що спонукало; поради як постояти за себе.
15. Моніторинг зміни ситуації, надання допомоги при необхідності. Після закінчення роботи з фахівцями, протягом трьох місяців журналіст

продовжує зустрічатися з жертвами та агресорами, досліджуючи як змінилися їхні стосунки.

16. Також надається анкета вчителям, яку вони повинні заповнювати. Дана форма контролю зможе показати наскільки вчителі взаємодіють з учнями, які заходи у боротьбі булінга їм відомі, приклад цієї анкети представлений у таблиці 3.3. За підсумками даного аналізу буде видно як адміністрація школи бере участь у питанні боротьби з булінгом, у разі бездіяльності, вчителям буде запропоновано варіант пройти курс навчання, для того, щоб вони знали на скільки ця проблема актуальна і як надати першу допомогу.

Таблиця 3.3

Приклад анкетування для вчителів

№	Під час своєї роботи	Перелік варіантів				
		ніколи	рідко	іноді	часто	завжди
1	Я уважно спостерігаю за взаємовідносинами у класі					
2	Я проводжу позакласні збори з дітьми та батьками з метою виявлення прихованих конфліктів					
3	Я знайома з проблематикою булінгу					

Підлітки можуть бути дуже розумними споживачами повідомлень ЗМІ. Вони не просто беруть до уваги все, що бачать та чують у соціальних мережах чи інших засобах масової інформації. Вплив ЗМІ на підлітків може бути усвідомлений та прямий. Також, може бути непрямим. Наприклад, це можуть бути сексуалізовані зображення та контент у Instagram, Facebook та YouTube. Він також може включати сцени насильства та нецензурну лексику

у засобах масової інформації, документальних фільмах, відеоіграх та деяких текстах пісень. Такий вплив ЗМІ може вселяти підліткам, що певні способи поведінки та зовнішнього вигляду є «нормальними». Тому саме в руках фахівців медіа найважливіший важіль управління. Саме вони, при трансляції правильного, навчального контенту можуть навчити, що є нормальною поведінкою, а що завдає шкоди оточуючим. Саме цей проект є гарним прикладом того, як можна робити дітей більш обізнаними, він допоможе перестати боятися заявляти про булінг, розуміти, що є величезна підтримка. Дасть зрозуміти всім, що ця проблема дійсно має великий вплив на формування психологічного та фізіологічного стану, навчить правильно реагувати на булінг як батьків, так і дітей. Даний проект допоможе позбутися старих навчань, стиснень та певних рамок, які переслідують деяких все життя і передаються дітям.

Унікальність проекту допоможе залучити велику аудиторію учасників, які поширюватимуть актуальне ставлення до булінгу та шляхи боротьби з ним.

ВИСНОВКИ

Знуцання - це особлива проблема підлітків. На жаль, хулігани можуть завдати тривалої психологічної та фізичної шкоди іншим дітям. Оскільки молодь зазвичай не знуцається з інших у присутності дорослих, вчителі та батьки часто не підозрюють про знуцання. В результаті вони рідко втручаються, щоб зупинити хуліганів або допомогти дітям впоратися зі знуцаннями.

Булінг-величезна проблема сучасного суспільства, з яким зараз активно починають боротися. У ході дослідження було з'ясовано походження терміна булінг та його основний вплив на дітей. З'ясували, що конфлікт та булінг два різні прояви поведінки, кожен з яких потребує негайного вирішення. Була встановлена різниця між підходами боротьби з булінгом в Україні та закордоном. Виявлено слабкі місця у вирішенні цієї проблеми. А саме – її ігнорування з боку батьків, адміністрації навчальних закладів та спостерігачів.

Через ситуацію, що склалася з COVID-19, зросла кількість кібербулінгу, який завдає сильніших збитків жертвам.

Через те, що кіберагресор не спостерігає емоцій своєї жертви, він може збільшувати потік агресії з більшою швидкістю.

Було встановлено три основні соціальні мережі, які на даний момент мають велику популярність. Це такі соціальні мережі як Instagram, YouTube та Facebook. Проаналізовано приклади прояву кібератак та заходи, які вживають дані компанії для протистояння даній проблеми. Під час одного з досліджень було виявлено, що найбільше піклується про своїх користувачів YouTube, навіть на шкоду власному прибутку. Для захисту дітей ними було розроблено окрему програму, яка допоможе батькам не перейматися тим, що можуть побачити їхні діти.

Оскільки саме засоби масової інформації можуть вплинути на ситуацію, що склалася, працівники ЗМІ повинні вміти правильно і коректно викладати свої думки і завжди приймати нейтральну позицію. Саме тому в роботі були представлені поради щодо цієї теми. Веб саме ЗМІ можуть стати важелем вирішення проблеми булінгу.

Крім цього, поради були надані як жертвам булінгу, так і їхнім батькам. Адже протистояння та захист власних кордонів – є основоположним у момент боротьби з проявом булінгу. Що стосується батьків, їм обов'язково необхідно вникати в життя дитини, розуміти, де і з ким вона проводить час і що саме переглядає в соціальних мережах. Необхідно промовляти всі моменти та давати зрозуміти дитині, що розповівши про прояв агресії вона не буде покарана.

Проаналізувавши актуальну ситуацію, було зроблено висновок, що в Україні мало приділяють уваги висвітленню проблеми булінгу, саме тому було розроблено варіант створення соціального проекту. Мета якого – висвітлювати булінг, надавати комплексну допомогу учасника процесу та давати дієві поради щодо запобігання даному виду деструктивної поведінки. У даному проекті група журналістів збиратиме інформацію та транслюватиме її як на телеканалах, так і на сайті, на якому кожен охочий зможе отримати онлайн консультацію та підтримку.

Дані поради та розробка допоможе журналістам, педагогам, батькам, учасникам булінгу перемогти цю проблему та показати, що Україна може захистити дітей своєї країни та стати прикладом для інших країн.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. British Columbia Ministry of Education. Focus on bullying: A prevention program for elementary school communities. – Victoria: BC: British Columbia Ministry of Education, 1998. – 379 p.
2. Bullying and Harassment in the United States [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [Bullying and Harassment in the United States on JSTOR](#)
3. BullyingCanada [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [BullyingCanada – giving bullied kids a brighter future](#)
4. Centers for disease Control and Prevention [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [Preventing Bullying |Violence Prevention|Injury Center|CDC](#)
5. Charach, A., Pepler, D., and Ziegler, S. Bullying at school: A Canadian perspective / A. Charach, D. Pepler, S. Ziegler // Education Canada. – Spring 2005. – P. 12–18.
6. Cyberbullying research Centre [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [Cyberbullying Research Center - How to Identify, Prevent and Respond](#)
7. History of Facebook [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [History of Facebook - Wikipedia](#)
8. History of YouTube [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [History of YouTube - Wikipedia](#)
9. Impact of Social Media on Children [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [Postive and Negative Effects of Social Media on Children \(firstcry.com\)](#)
10. Instagram [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [Instagram - Wikipedia](#)
11. Is your child the bully or the bullied? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [Here's what you need to know about bullying. \(usatoday.com\)](#)
12. National Center for Educational Statistics [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [Fast Facts: Bullying \(719\) \(ed.gov\)](#)
13. National Bullying Prevention Center [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [National Bullying Prevention Center - Information \(pacer.org\)](#)
14. Pediatrics [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [Pediatrics | American Academy of Pediatrics \(aap.org\)](#)
15. Roberge, G. D. From zero tolerance to early intervention: The evolution of school anti-bullying policy / Roberge, Ginette D. // Journal of Education Policy. - Fall 2012. - P. 1-6.

16. School bullying [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [School bullying - Wikipedia](#)
17. STOMP Out Bullying [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [STOMP Out Bullying™ | Cyberbullying & Bullying Prevention](#)
18. Stop Bullying [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [StopBullying.gov](#)
19. THE CYBERSMILE FOUNDATION [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [What Is Cyberbullying? – Cybersmile](#)
20. The Impact of Social Media on Children [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [The Impact of Social Media on Children: Social Sciences & Humanities Book Chapter | IGI Global \(igi-global.com\)](#)
21. UNICEF Ukraine: 89% школярів стикаються з булінгом [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://womo.ua/unicef-ukraine-49-shkolnikov-stalkivayutsya-s-bullingom/>
22. Булінг в Україні: чи працює закон і що треба знати, щоб дитина не стала жертвою цькування [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://tsn.ua/ru/ukrayina/bulling-v-ukraine-rabotaet-li-zakon-i-hto-nado-znat-htoby-rebenok-ne-stal-zhertvoy-travli-1691980.html>
23. Буше-Сольньє Франсуа. Практичний словник гуманітарного права / Франсуа Буше-Сольньє. – М. : Видавництво «МІК», 2004. – 552 с
24. Джовані Моска. Спогади про школу / Моска Джовані. – Італія : 2012. – 25 с
25. Закон України про освіту [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
26. З'явилася статистика з булінгу в українських школах: названі області-рекордсмени [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [Появилась статистика по буллингу в українских школах: названы области-рекордсмены \(focus.ua\)](#)
27. Катеринчук К. В. Кримінально-правова характеристика катування / К. В. Катеринчук // Теоретичні та прикладні проблеми сучасного кримінального права : матеріали II міжнар. наук.-практ. конф., м. Луганськ, 19 – 32 20 квіт. 2012 р. / Упоряд. : Є. О. Письменський, Ю. Г. Старовойтова; МВС України, Луган. держ. ун-т внутр. справ ім. Е. О. Дідоренка. – Луганськ : РВВ ЛДУВС ім. Е. О. Дідоренка, 2012. – С. 221–224.
28. Колорозо Барбара. Травля. Як викоринити насильство і створити суспільство, де буде більше доброти / Барбара Колорозо [пер. з англ. Л. Гурбановська]. – Мінськ: 2019 – 352 с
29. Король А. Причини та наслідки явища булінгу / А. Король // Відновне правосуддя в Україні. – 2009. – № 1–2 (13). – С. 84–93.

30. Ліщинська О.А. Профілактика психологічного насильства в сім'ї та в освітньому середовищі: Методичні рекомендації – Національна академія наук 33 педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. – К.: “Міленіум”, 2010. – 68 с
31. Набрав чинності закон про протидію булінгу [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://delo.ua/economyandpoliticsinukraine/vstupil-v-silu-zakon-o-protivodejstvii-bullingu-349437/>
32. Наказ Міністерства освіти і науки України від 28.12.2019 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0111-20#Text>
33. Погорелова Є. І., Арькова І. В., Голубовська А. С. Психологічні особливості підлітків, включених у ситуацію кібербулінгу // Північно-Кавказький психологічний вісник. – 2016. – № 14/2. – С. 47–53.
34. Порада юриста: що робити у разі булінгу? [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.op.ua/ru/news/osvita-v-ukraini/porada-yurista-scho-robiti-u-vipadku-bulingu>
35. Стаття 173-4. Булінг (травля) учасників освітнього процесу [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://i.factor.ua/law-41/section-223/article-22806/>
36. Тихий В. П. Кримінально-правова охорона прав і свобод людини і громадянина та підстава кримінальної відповідальності / В. П. Тихий // Теоретичні та прикладні проблеми кримінального права України : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., м. Луганськ, 20–21 травн. 2011 р. / редкол. : Г. Є. Болдарь, А. О. Данилевський, О. О. Дудоров та ін. ; МВС України, Луган. держ. ун-т внутр. справ ім. Е. О. Дідоренка. – Луганськ : РВВ ЛДУВС ім. Е. О. Дідоренка, 2011. – С. 489–495
37. Як розмовляти з дитиною про булінг [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.unicef.org/uzbekistan/как-разговаривать-с-ребенком-о-буллинге>

Фільмографія:

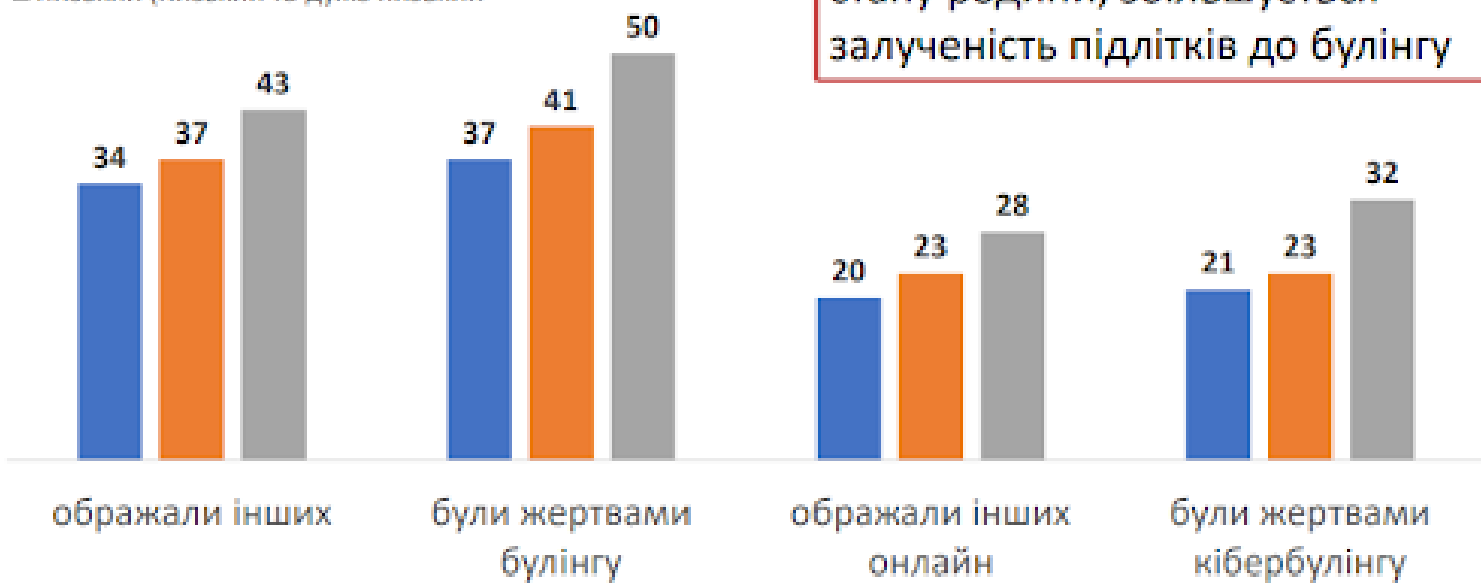
1. Клуб «Сніданок» (англ. The breakfast club) / Джон Хьюз. 1985

ДОДАТОК 1

ЧАСТКА ПІДЛІТКІВ, ЗАЛУЧЕНИХ ДО БУЛІНГУ, ЗАЛЕЖНО ВІД РІВНЯ МАТЕРІАЛЬНОГО СТАНУ РОДИНИ, %

- високий (високий та дуже високий)
- середній
- низький (низький та дуже низький)

Зі зниженням матеріального стану родини, збільшується залученість підлітків до булінгу

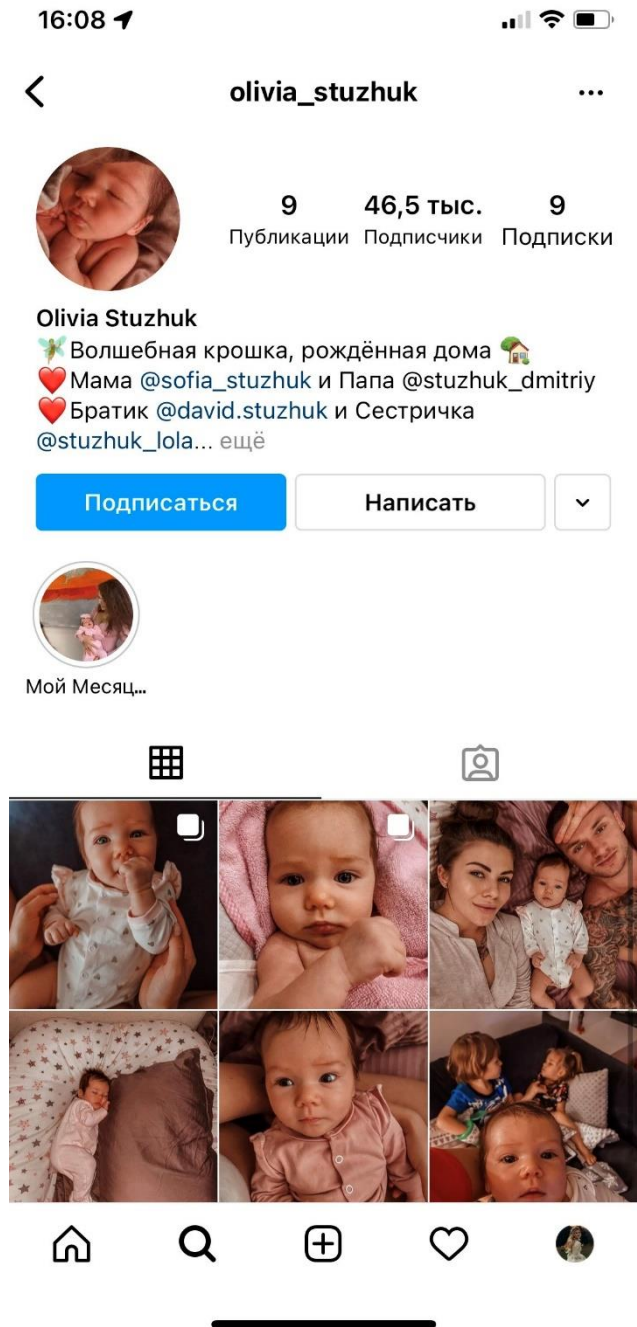

HBSC - 2018

ДОДАТОК 2

Регіон	Кількість справ
Вінницька область	30
Волинська область	8
Дніпропетровська область	35
Донецька область	23
Житомирська область	26
Закарпатська область	17
Запорізька область	43
Івано-Франківська область	10
Київська область	43
Кіровоградська область	46
Луганська область	10
Львівська область	18
Миколаївська область	35
Одеська область	23
Полтавська область	12
Рівненська область	3
Сумська область	24
Тернопільська область	49
Харківська область	27
Херсонська область	39
Хмельницька область	17
Черкаська область	24
Чернівецька область	13
Чернігівська область	11
м. Київ	32

ДОДАТОК 3

ДОДАТОК 4

ДОДАТОК 5

olivia_stuzhuk**9**

Публикации

46,5 тыс.

Подписчики

9

Подписки

Olivia Stuzhuk

Волшебная крошка, рождённая дома

Мама @sofia_stuzhuk и Папа @stuzhuk_dmitriy

Братик @david.stuzhuk и Сестричка

@stuzhuk_lola... ещё

Подписаться**Написать**

ДОДАТОК 6

krytoo1235 Семья помешанная на
Инстаграм

90нед. Нравится: 1 Ответить

iulia ksenz О это постельное белье

ДОДАТОК 7

vis_a_vis_19 какой кринж, женщина, ты адекватная? зачем такому маленькому ребёнку профиль в интернете? больная.

31нед. Нравится: 3 Ответить

ДОДАТОК 8

rosiiноо Софія, ви нормальні писати від ім'я дитини якій 2 неділі?? Цей світ вообщє вже тронувся

96нед. Нравится: 21 Ответить

— Посмотреть 19 ответов

ДОДАТОК 9

mariya_muravevamilia Капец ребёнку 2 недели а уже страницу в инстаграмме ведут 🙄 спрашивается зачем ??

96нед. Нравится: 52 Ответить

— Посмотреть 8 ответов

ДОДАТОК 10

nadio_fm Угараю с этого фото 😂

91нед. [Ответить](#)

ДОДАТОК 11

alisa2020alisa Когда больше нечего показать 🙄

1нед. Нравится: 492 Ответить

— Показать 1 предыдущий ответ

sofia_stuzhuk @alisa2020alisa
ну так да, остальные мои фото в профиле то такое 😂😂 обожая
ЭТОТ КОММЕНТ 😂😂😂

1нед. Нравится: 131 Ответить

— Посмотреть ещё 22 ответов

ДОДАТОК 12

abramkova Зачем так трусы
скручивать?

1нед. Нравится: 194 Ответить

— Скрыть ответы

zhanna96blog @abramkova чтоб
попа пышнее и сочнее
смотрелась 😂

1нед. Нравится: 12 Ответить

orejroore777 @zhannapitra не
помогло 😂

1нед. Нравится: 18 Ответить

mir_861986 @zhannapitra 😂😂
😂😂

1нед. Нравится: 2 Ответить

ДОДАТОК 13

anatolivna1577 Зачем столько
Фотошопа ,не естественно,Мир и так
прекрасен без Фотошопа

Зд. **Нравится: 1** **Ответить**

ДОДАТОК 14

appetitnye_bulki Такая смешная на последнем фото 😂

Зд. Ответить

ДОДАТОК 15

aurika_aureliuvna Ну и пальцы конечно

Зд. Нравится: 1 Ответить

ДОДАТОК 16

yuliahryshchenko Де ж тут є зовнішня краса?.. Брови як мітлою намальвані, губи як ковбаси!...

2 нед. **Нравится: 12** **Ответить**

ДОДАТОК 17

martianmartianjulie „красота внутри „
- сказала Соня и записалась на
следующую пластику

2 нед. Нравится: 21 Ответить

ДОДАТОК 18

rolinovairen И это пишет человек, который постоянно себя улучшает внешне, ну странненько как-то 🤔🤔

2 нед. Нравится: 16 Ответить

ДОДАТОК 19

irinazarova83 Ощущение, что это женщина трудной судьбы лет 40 на вид. Ужас, куда катится мир и как можно так себя не любить чтобы поднос бы перекроить своё лицо! А эти чернеющие брови, неужели это реально кто-от считает красивым?!

2 нед. Нравится: 27 Ответить

ДОДАТОК 20

irisha13irisha Сказала Соня которая полностью себя почти перекроила...

2 нед. Нравится: 24 Ответить

ДОДАТОК 21

mari_beloved Перекроила себя до ужаса и теперь поняла, каких дров наломала? Принимаешься теперь душеньку и огонёк в глазах искать?

2 нед. Нравится: 16 Ответить

ДОДАТОК 22

jenny_liffe Так обьюз и годы ада или потрясающие? 🤔 ты забрехалась Соня. Сколько можно это мусолить и оправдываться 🙄 оставь его уже, пусть спит спокойно. Выезжала весь этот год на слезах в сториз и абьюзе. Стыдоба, позор.

4нед. [Ответить](#)

ДОДАТОК 23

kristina_prosto_mama Очень не серьёзно с твоей стороны, всё таки - мама троих детей, а всё время попу выставляешь, не надоело, все знают, какая ты, по 10000 раз одно и то же выкладывать, не интересно!

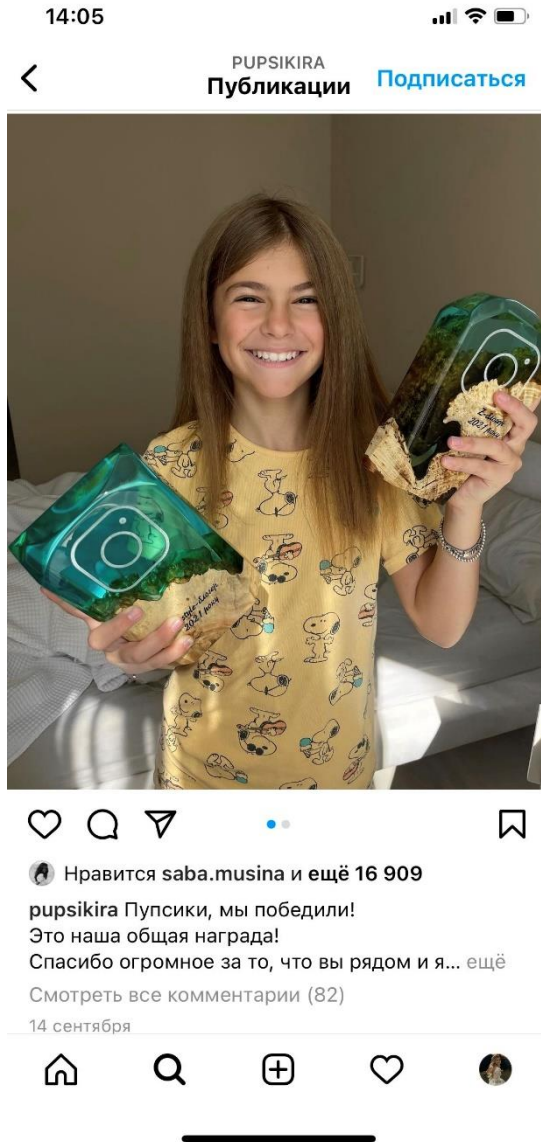

1 нед. Нравится: 10 Ответить

ДОДАТОК 24

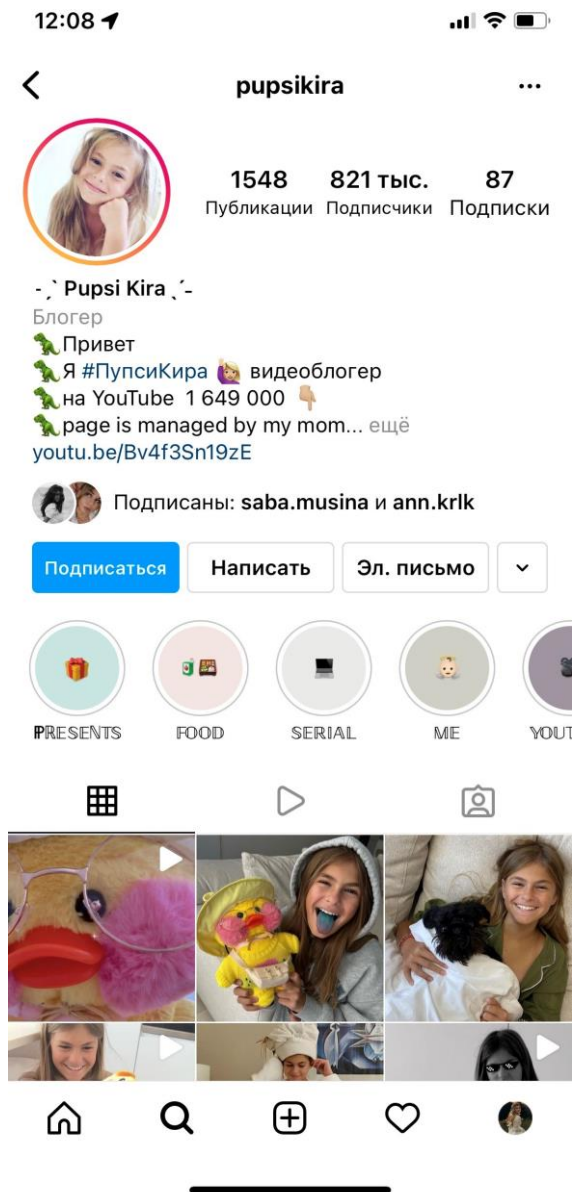
ДОДАТОК 25

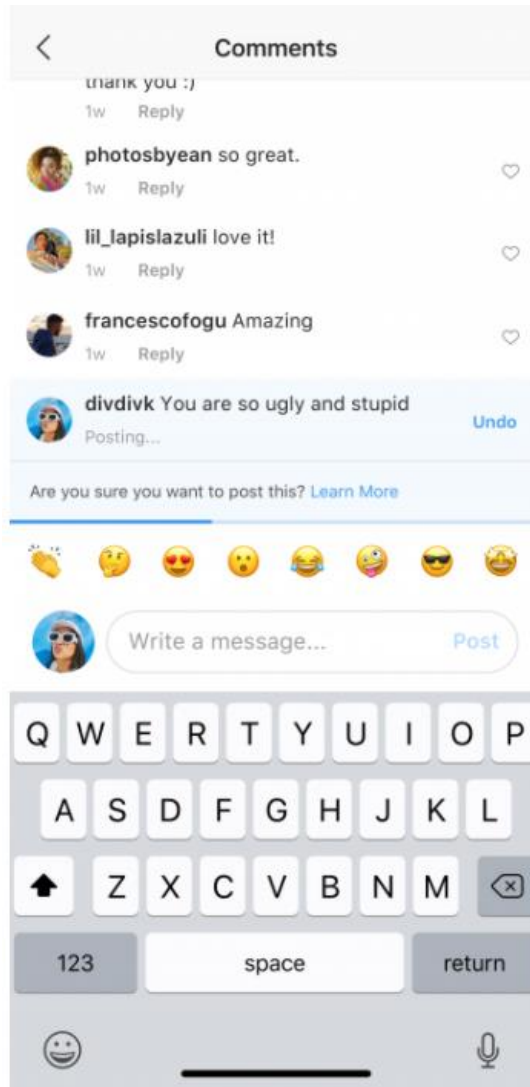
ДОДАТОК 26

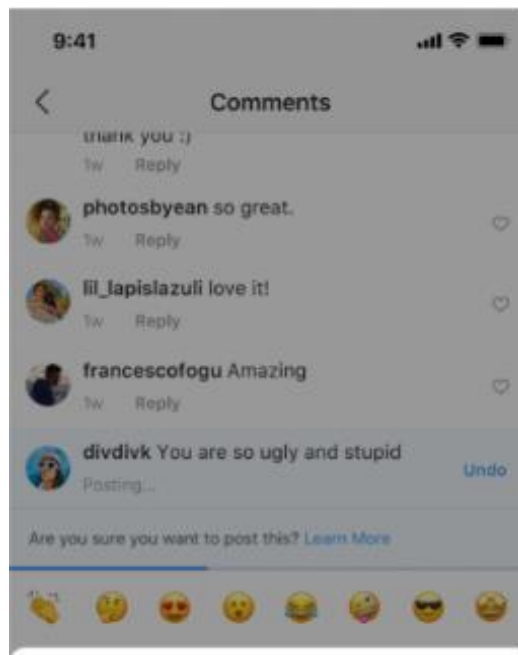
ДОДАТОК 28

ДОДАТОК 29

ДОДАТОК 30

Keeping Instagram a Supportive Place

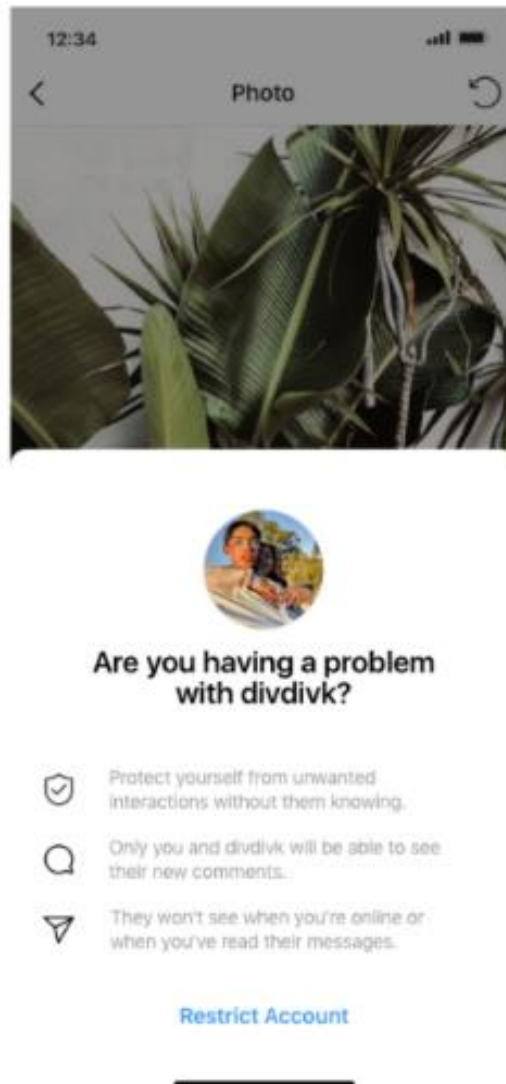
We're asking people to rethink comments that seem similar to others that have been reported.

If we made a mistake, [let us know](#).

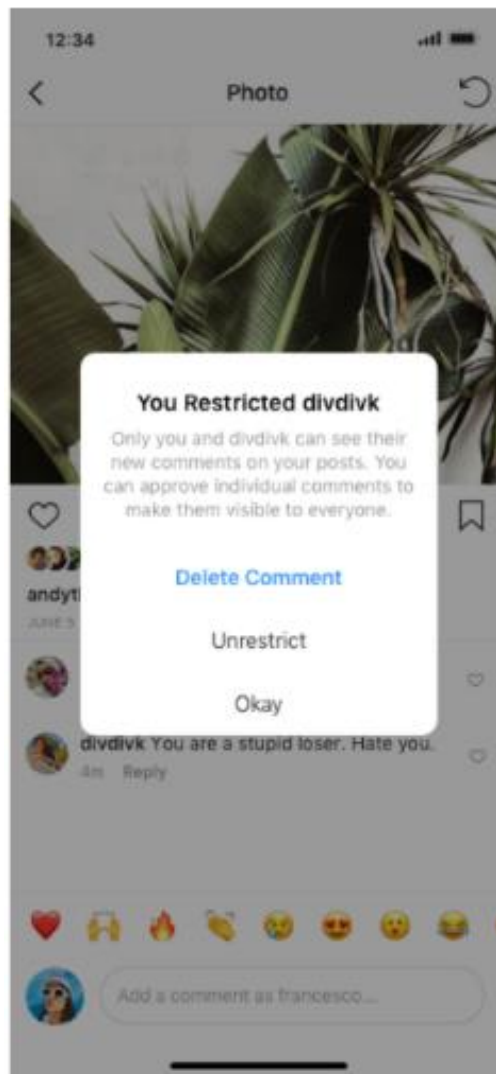
ДОДАТОК 31

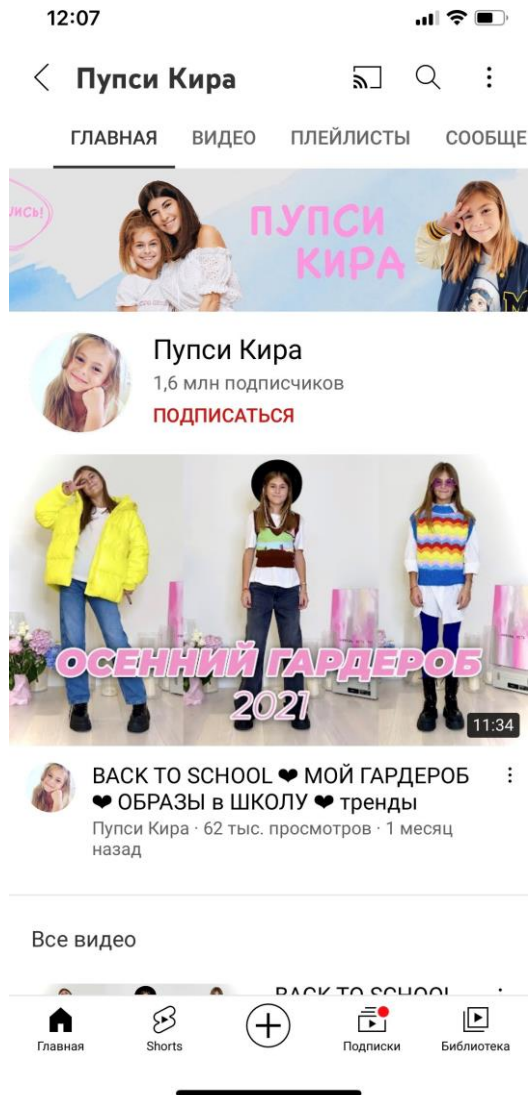
ДОДАТОК 32

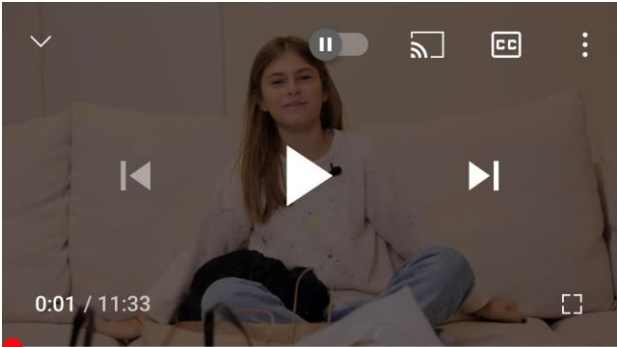
ДОДАТОК 33

ДОДАТОК 34

ДОДАТОК 35

0:01 / 11:33

BACK TO SCHOOL ♥ МОЙ ГАРДЕРОБ ♥
ОБРАЗЫ в ШКОЛУ ♥ тренды

62 тыс. просмотров · 1 месяц назад

2,9 тыс. 131 Поделиться Создать Скачать

 Пупси Кира
1,6 млн подписчиков **ПОДПИСАТЬСЯ**

Комментарии отключены. [Подробнее...](#)

ДОДАТОК 36

24 ЧАСА ОДНОГО ЦВЕТА ▶ ТОЛЬКО
РОЗОВЫЙ ▶ челлендж

14 млн просмотров · 2 года назад #24часа #Челлендж
#ПупсиКира

YouTube
Детям
Приложение,
созданное
специально
для юных
зрителей

ОТКРЫТЬ ПРИЛОЖЕНИЕ

536 тыс. 34 тыс. Поделиться Скачать Сохранить

 Пупси Кира
1,6 млн подписчиков **ПОДПИСАТЬСЯ**

Комментарии отключены. [Подробнее...](#)

ДОДАТОК 37

 Чорна п'ятниця [ДЕТАЛЬНІШЕ](#)
Реклама rozetka.c...

УЛЕТЕЛА с ДРУГОМ в 11 лет на МАЛЬДИВЫ // Пупси Кира // для детей...
128 тыс. просмотров · 2 месяца назад

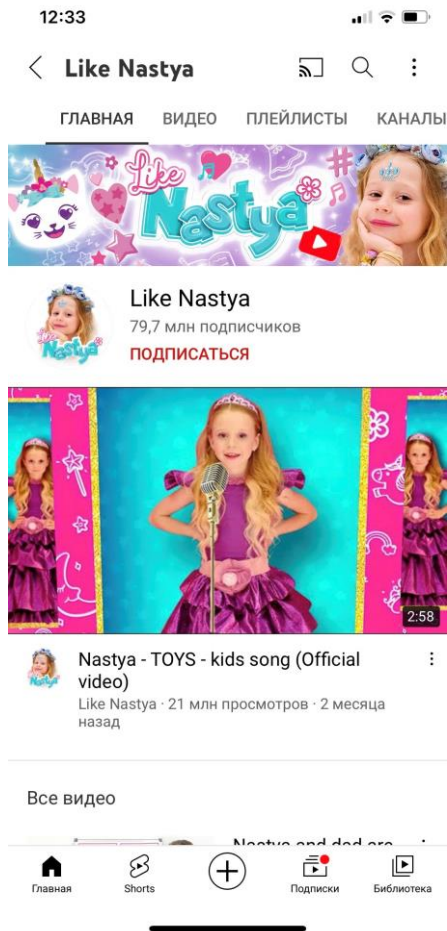
 YouTube Детям
Приложение, созданное специально для юных зрителей [ОТКРЫТЬ ПРИЛОЖЕНИЕ](#)

 7,4 тыс. 205 Поделиться Скачать Сохранить

 Пупси Кира [ПОДПИСАТЬСЯ](#)
1,6 млн подписчиков

Комментарии отключены. [Подробнее...](#)

ДОДАТОК 38

ДОДАТОК 39

Nastya and dad are learning responsibility so as not to be late for school

617 тыс. просмотров · 3 часа назад

YouTube
Детям
Приложение, созданное специально для юных зрителей

[ОТКРЫТЬ ПРИЛОЖЕНИЕ](#)

6,5 тыс. 2,4 тыс. Поделиться Скачать Сохранить

 Like Nastya
79,7 млн подписчиков [ПОДПИСАТЬСЯ](#)

Комментарии отключены. [Подробнее...](#)

ДОДАТОК 40

Nastya and papa sleeping at farm sheep

894 млн просмотров · 3 года назад

2,8 млн

1,3 млн

Поделиться

Скачать

Сохранить

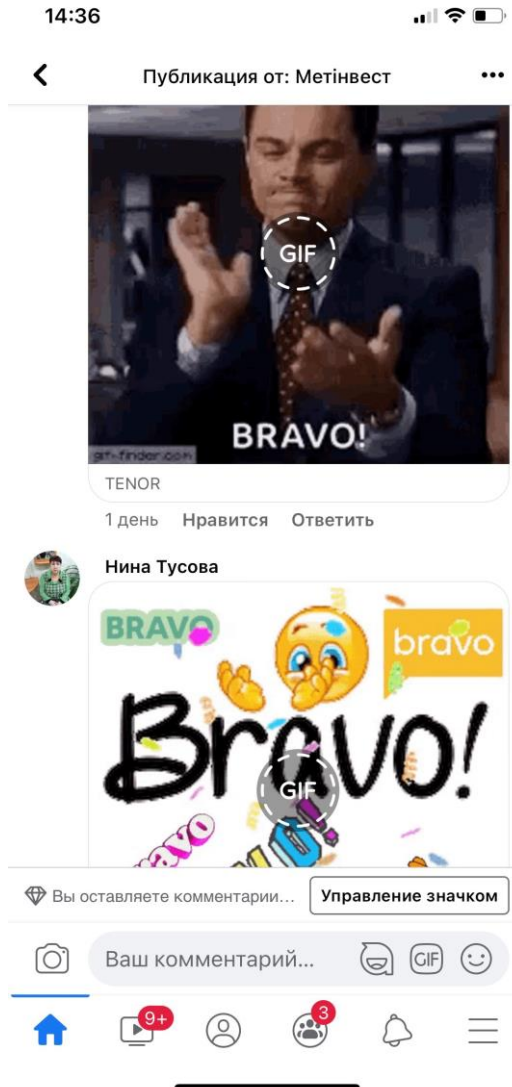
Like Nastya

79,7 млн подписчиков

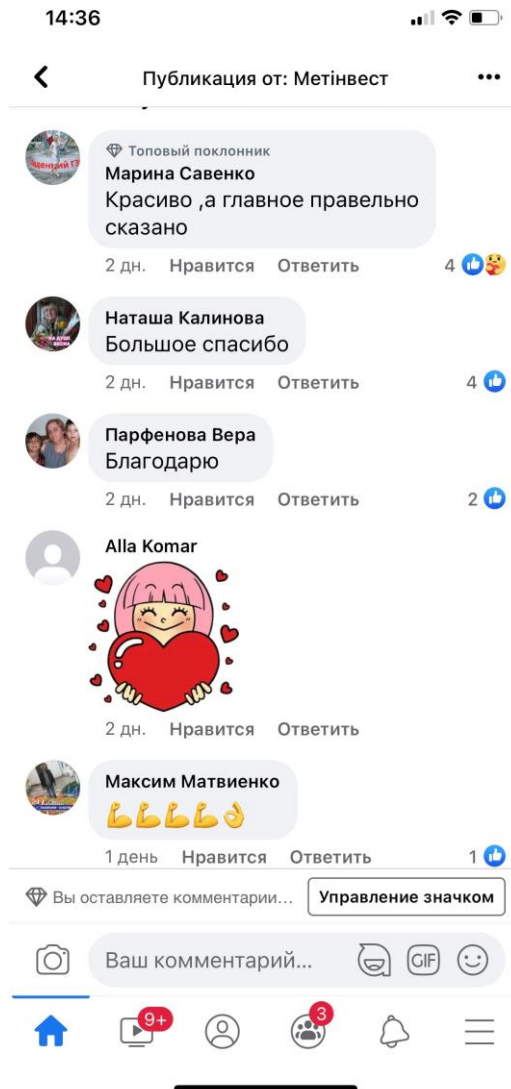
ПОДПИСАТЬСЯ

Комментарии отключены. [Подробнее...](#)

ДОДАТОК 41

ДОДАТОК 42

ДОДАТОК 43

Наталья Цветкова

Если бы они ещё и помогли с закупкой медпрепаратов в больницы. Люди пишут, что во многих больницах просто нечем лечить.

2 дн. [Нравится](#) [Ответить](#) 20

Яна Пономаренко ответил(...) · Ответов: 9

ДОДАТОК 44

Катерина Дорофеева

Как мне это нравится, приходите к нам работать, но людей все равно не хватает, почему?

Ответ самый простой потому что нет достойных зарплат и работников не ценят, если бы ценили, то и платили бы достойно, задумайтесь Метинвест, а почему от вас люди убегают на заработки в другие страны, потому что там человеческий труд ценится в достойной зарплате.

3 ч. [Нравится](#) [Ответить](#)

ДОДАТОК 45

НОРЕ!
Пройти
делю
другу

ДОДАТОК 46

Контакт-центр (безкоштовно)
0800 606 16 16

Електронна скринька
hope2021@gmail.com

Hope

Буллінг, як феномен деструктивної поведінки, є гострою соціально значущою проблемою у підлітковому віці. Суспільство вважає, що насильство проявляється рідко та обмежується окремими випадками, у яких беруть участь лише соціально-неблагополучні громадяни (діти у неповних сім'ях, діти батьків із залежностями, несприятливі школи і т.д.). Однак це не так, насильство існує в будь-яких категоріях населення та верствах суспільства, незалежно від соціально-економічних, расових, культурних, демографічних аспектів.

Медіа

Питання та відповіді

Про партнерство

Історії з перших вуст

Допомога фахівця 24/7

ДОДАТОК 47

HOPE
Анкета Аннет

Привіт усім!

Сьогодні ми хочемо познайомити вас з крутною дівчинкою, яку звуть Аннет. У тому році вона зіштовхнулася з булінгом у школі. Щоденне цькування, заякування привели до ряду проблем, які наша команда фахівців з легкістю виправила. Поспілкуватися докладніше і поставити Аннет питання можна перейшовши за посиланням нижче!